

ANNIE BESANT:

**REINKARNÁCIÓ – AZ
ÚJRASZÜLETÉS TÖRVÉNYE**

**Fordította: Korábbi fordítások felhasználásával: Szabari János
2002**

MAGYAR TEOZÓFIAI TÁRSULAT

BEVEZETÉS

Bármily nehéz egy új igazságnak érvényesülni a hadakozó vélemények között, ami a mi modern civilizációnk jellegzetessége, még sokkal nehezebb egy olyan igazságnak érvényesülnie, amely csupán a közelmúlt és a jelen számára új. Ha szemünk végigtekinthetne fajunk szellemi fejlődésének történetén sok-sok évezreden keresztül, egy világszerte uralkodó eszme pár rövid évszázadig tartó hiánya néhány nemzetnél nem tenne ránk mélyebb benyomást. De ha ez a hiány – mindössze kis repedés egy ősidőkbe nyúló múlton – magába foglalja Európa szellemi fejlődését, és az európaiak tanulmányainak irányát, akkor az időbeni viszonylagosságához és érvei súlyának relativitásához képest aránytalanul nagyobb a fontossága. Habár nagy és értékes az, amivel az európaiak hozzájárultak az emberiség mentális kincsesházához, mi európaiak nagyon hajlunk arra, hogy túlbecsüljük ezt, és elfelejtsük, hogy Európa nagyon rövid időre kiterjedő szellemi teljesítménye józan belátás szerint nem múlhatja felül az Európán kívüli fajok sok ezer év alatt leszüretelt szellemi termését. A látszólag elkápráztató közeli múltunk, mint amikor egy szemünk elé tartott lemez elzárja előlünk a Napot, elrejti mentális tekintetünk elől a világ egész múltját, ez pedig nagy veszélyt jelent, amely ellen meg kell védenünk magunkat.

Sem az egyéneknél, sem a nemzeteknél nem azonos a szellemi önteltség a szellemi nagysággal. Az az érzés, amely az angolt arra készíti, hogy minden sötétbőrű fajt alacsonyabb rendűnek tekintsen és egyöntetűen a 'nigger' gyűjtőfogalommal illessen, akiktől semmi sem tanulható, kicsinyes és szűklátókörű. A bölcs szívesen figyel azokra, akiknek gondolkodási szokásai a lehető legeltérőbbek az övéitől, tudva, hogy így esetleg megpillanthatja az igazság egy új oldalát, ahelyett, hogy ismét csupán egy már ismert oldal puszta visszatükröződését lássa. Az emberiség faji szokásai, hagyományai, környezete olyanok, mint a színes üveg, amelyen keresztül az igazság napját nézik; minden egyes üveg megfesti saját színével a napsugarat és a fehér sugarat pirosan, kéken és sárgán közvetíti, ahogyan akarjuk. Minthogy nem szabadulhatunk meg saját üvegünkötől, és nem foghatjuk fel a tiszta, színmentes sugárzást, bölcsen tesszük, ha összegyűjtjük a színes sugarakat és így állítjuk elő a fehéret.

Az újraszületés olyan igazság, amely fajunk sok-sok millió tagjának elméjét uralta és a nagy többség gondolkodását formálta megszámlálhatatlan évszázad óta. A sötét korszak alatt eltűnt az európai gondolkodásból, és így megszűnt befolyásolni szellemi és erkölcsi fejlődésünket – mellékesen megjegyezve nagyon is e fejlődés kárára. Az utolsó évszázadban időről időre átvillant néhány nagyobb nyugati gondolkodó elméjén, mint az élet legrejtélyesebb problémáinak lehetséges magyarázata. Az utóbbi években, amióta az ezoterikus tanítás alapvető részévé nyilvánították, állandóan vita tárgya, és folyamatosan teret nyer az élet és fejlődés misztériumainak meggondoltabb tanulmányozói körében.

Természetesen nem fér kétség ahhoz, hogy az újraszületés tana a Kelet nagy történelmi vallásaiban alapvető tantételként szerepelt. Mind Indiában, mind Egyiptomban, az etika alapeleme az újraszületés. A zsidóknál általános volt a farizeusok¹ közt, és a népszerű hit kiolvasható az Új Testamentum jó néhány sorából, mint amikor Keresztelő Szt. Jánost Éliás újraszületésének tekintik, vagy amikor a tanítványok kérdezik, hogy a vakon született szülei vétkeiért szenved-e, vagy valamely előbbi saját vétkéért. A Zohar szintén úgy beszél a lelkekről, mint olyanokról, mint amelyek alá vannak vetve a lélekvándorlásnak. „Minden lélek alá van vetve a körforgásnak (metempsychosis, a'leen b'gillgoolah), de az emberek nem ismerik a Szentséges útjait: áldott legyen! Nem ismerik azt a módot, amely szerint

¹ Josephus, Antiq. XVIII. I.§ 3. azt mondja, hogy az erényesnek „meg lesz a lehetősége, hogy újra szülessen és újra éljen.”

megítéltettek minden időkbén, és mielőtt ebbe a világba jöttek és amikor ezt elhagyták.”² A Kether-Malkuth viszony nyilvánvalóan ugyanezt az eszmét tükrözi, mint amelyet Josephus vall, amikor azt mondta, hogy: „Ha ő (a lélek) tiszta, akkor kegyben részesül és örvendezni fog a végső napon; de ha bemocskoltatott, akkor egy ideig fájdalomban és kétségbeesésben fog vándorolni.”³ Ugyanígy látjuk, hogy az egyház kiváló atyái is tanították ezt a tant és Ruffinus⁴ megállapítja, hogy a benne való hit általános volt az ősegyház atyái között. Szükségtelen megemlíteni, hogy a gnosztikus filozófusok és a neo-platonisták tanuk szerves részének tartották.

Ha a nyugati félgömbre tekintünk, a reinkarnációval, mint szilárd és meggyökeresedett hittal találkozunk Észak- és Dél-Amerika törzsei között. A mayák, akiknek nyelve és szimbológiája rendkívül érdekesen kapcsolódik az ősi egyiptomihoz, a mai napig megtartották ezt a hagyományos tant, ahogy azt a Plongeon házaspár kutatásai megállapították. Ezeket még ki lehetne egészíteni sok más törzs nevével, egykor híres nemzetek maradványaival, akik hanyatlásukban is megtartották az ősi hitet, amely valamikor összekapcsolta őket a régebbi világ leghatalmasabb népeivel.

Aligha várhatjuk el, hogy ilyen óriási múltú és ilyen fényes szellemi eredetű tanítás eltűnjön az emberiség elméjéből; így aztán azt látjuk, hogy az elhomályosulás, amin néhány évszázaddal ezelőtt keresztülment, nagyon részleges volt csak, és az emberi fajnak csupán kis töredékét érintette. Az Európát elárasztó tudatlanság magával sodorta az újraszületésbe vetett hitet, és elsöpört minden filozófiát, minden metafizikát és minden tudományt. A középkori Európa nem nyújthatott megfelelő táptalajt, amiből az ember természetére és rendeltetésére vonatkozó bármilyen széles látókörű tanítás kivirágozhatott volna. De Keleten, ahol kifinomult civilizáció élvezte létét, amíg Európa barbárságban volt elmerülve, Keleten, ahol filozófusok és költők éltek, míg Nyugat javában analfabéta volt; Keleten ez a nagy tan elvitathatatlanul uralkodott, akár a bramanák finom metafizikájában, akár abban a nemes erkölcsiségben, amelynek hazája Buddha és az Ő Jó Törvényének árnyékában található.

Bár előfordul, hogy a természet valamely tényét a világ egy részében egy ideig nem ismerik fel, de a tény maga nem semmisíthető meg, és rövid eltűnése után ismét az emberek látókörébe kerül. Ezt az időnkénti felbukkanást megfigyelhetjük az újraszületés tanának európai történetében, és ez követhető a kereszténység alapításától napjainkig, amikor már egyre növekvő mértékben fogadják el.

„Amikor a kereszténység első ízben söpört végig Európán, vezetőinek belső gondolatvilága mélyen át volt hatva ezzel az igazsággal. Az egyház eredménytelenül próbálta kiirtani, és különböző szektákban még Erigena és Bonaventura, az egyház középkori ügyvédei idején túl is virágozott. Minden nagy intuícióval megáldott lélek, mint Paracelsus, Böhme és Swedenborg, követői voltak. Az olyan itáliai szellemi nagyságok, mint Giordano Bruno és Campanella is vallották. A német filozófia legjavát is ez gazdagítja. Schopenhauer, Lessing, Hegel, Leibnitz, Herder és az ifjabb Fichte komolyan hirdetik. Kant és Schelling antropológiai rendszereiben utalások találhatók rá. Az ifjabb Helmont a 'De Revolutione Animarum'-ban kétszáz problémával kapcsolatban felhoz minden érvet, amely az emberi lélek testekbe való visszatérésének bizonyítására felsorolható, a zsidó eszméknek megfelelően. Az angol gondolkodók közül a cambridgei platonisták érveltek mellette nagy felkészültséggel és áthatóan, legkimagaslóbban Henry More; Cudworth-nél és Hume-nál pedig mint a halhatatlanság legésszerűbb teóriája szerepel. Glanvil 'Lux Orientalis'-ában alaposan körbejárja a kérdést. Fourier és Leroux elméjét rabul ejtette. André Pezzani 'A lelkek életének

² Zohar, II. 99. fólia. Myer: Qabbalah, 198. old.

³ I.m. 198. old.

⁴ E.D. Walker: Reinkarnáció: az elfelejtett igazság tana, 'Levél Anastasiusnak'.

sokszorossága' című művében a római katolikus vezeklés eszméje alapján dolgozza ki ezt a rendszert."⁵

Schopenhauer olvasói jól ismerik az újraszületés tanának megjelenését filozófiájában. Minthogy a nagy német filozófus tanulmányozta az Upanishadokat, így a keleti gondolatok átitták gondolatvilágát, ezért furcsa is lett volna, ha rendszerében nem talált volna helyet a hindu bölcsélet ezen sarokköve. Nem is Schopenhauer az egyedüli filozófus, aki a művelt és misztikus németek közül elfogadja az újraszületést, mint a természet egy szükséges tényezőjét. Fichte, Herder és Lessing véleménye bizonyára jelent valamit a művelt világban és ezek az emberek az újraszületésben látják máshogyan megoldhatatlan problémák megoldását. Igaz ugyan, hogy a művelt világ nem zsarnoki állam, és senki sem erőszakolhatja társára saját véleményét személyi tekintély alapján; mindazonáltal nem annyira a vélemények tömege, mint inkább a minősége nyom itt a latban. És noha kisebbségben vannak, a Nyugat tekintélyesebb és tájékozottabb szellemóriásainak megfontoltan kifejtett véleménye tiszteletteljes meghallgatást követel azoktól, akiknek elméjét a hagyomány nem kötötte annyira gúzsba, hogy ne tudnák méltányolni egy nem divatos igazság bizonyítására felhozott érvek értékét.

Érdekes megjegyezni, hogy az újraszületés pusztá eszméjét Nyugaton – legalábbis a képzett emberek – nem tekintik többé képtelenségnek. Fokozatosan tölti be egy lehetséges elmélet helyét azon érdemei és képességei alapján, hogy rejtélyes és látszólag össze nem függő jelenségeket megmagyaráz.

Ami engem illet, akinek ez bizonyított tény, én azon vagyok, hogy e műben inkább valószínű feltevésként tüntessem fel, amely minden más elméletnél több fényt vet az emberi szervezet, jellem, evolúció és rendeltetés homályos problémáira. Az egyik Mester szerint az újraszületés és karma tanai azok, amelyekre a Nyugatnak a legnagyobb szüksége van; így tehát nem lehet rossz, ha a Mesterek egy követője vázlatot készít az átlag olvasó számára az ezoterikus filozófia e központi tanításáról.

AZ ÚJRASZÜLETÉS JELENTÉSE

Kezdjük annak világos megértésével, hogy mit is értünk újraszületésen. Ami a szó eredetét illeti, ezen a fizikai vagy testi burokba való valamennyi ismétlődő belépés értendő. Kétségteljesen valami viszonylag állandó létére utal, ami sorozatosan valami viszonylag mulandóba költözik és ott lakik. De a szó nem magyaráz meg nekünk semmit ezeknek a viszonylag maradandó és mulandó valamiknek a természetéről, kivéve, hogy a mulandó lakóhelyek 'húsból' vannak. Létezik egy másik szó, amelyet gyakran használnak az újraszületés szinonimájaképpen, a lélekvándorlás (metempsichózis) szó, amely a folyamat másik oldalára utal; itt mellőzik a lakóhelyet, a hangsúly a psziché – a viszonylag állandó – átmenetelén van. Összetéve a kettőt, mint az egész elgondolás leíró elemeit, előttünk van egy psziché vagy 'lélek' belépése egymást követő húsból való 'testekbe'; és bár a 'lélek' szó nagyon is kifogásolható lazasága és teológiai melléköngéi miatt, mégis a legtöbb ember fejében pillanatnyilag egy, a fizikai keretet túlélő létformát jelent, amellyel a földi élet alatt kapcsolatban volt.

Ilyen általános értelemben, eltekintve minden különleges exoterikus vagy ezoterikus tanítástól, az újraszületés és lélekvándorlás elnevezések olyan lételméletre utalnak, amely szerint a látható anyag egy formájában egy finomabb lényeg (princípium) lakik, ami túléli a fizikai burkot és annak halálakor azonnal, vagy egy idő múlva továbbmegy, hogy valamely más burokban lakjék. Sosem hangzott el talán ez a tan, legmagasztosabb formájában

⁵ Im. 65, 66. old.

világosabban vagy szebben, mint abban a híres bátorításban, amit a Bhagavad Gitá-ban Krishna intéz Arjunához:

„Az örök, elpusztíthatatlan, mérhetetlen, testet öltött Egynek ezek a testei azonban végesek... Aki a test lakóját gyilkosnak nézi, vagy aki azt hiszi, hogy az meggyilkolható, tudatlan mindkettő. Nem öl az, és meg sem ölhető. Nem születik és nem hal meg; ha már volt, többé meg nem szűnhetik, kezdet nélküli és végtelen, ősi és örökkévaló, s ha testét meg is ölik, ő meg nem ölhető. Aki tudja, hogy ő elpusztíthatatlan, örök, kezdet nélküli és elfogyhatatlan, hogyan lenne gyilkos az ilyen ember, Pártha, vagy miképpen lehetne gyilkosság oka? Amint az ember eldobja elavult ruháit és új öltözéket vesz, úgy hagyja el elavult testeit lakójuk és új testeket ölt magára. Fegyver nem sebzi, tűz nem égeti, víz nem oldja, szél föl nem szárítja. Megsebezhetetlen, elhamvaszthatatlan, nedvesség és szél nem árt neki. Örökkévalónak, mindent áthatónak, állandónak, mozdulatlanak, ősinek, megnyilvánulatlanak, elképzelhetetlennek, változatlanak mondják. Mivel tudod, hogy ilyen, nem szabad bánkódnod.”⁶

Az ezoterikus filozófiában tehát az újraszületés elmélete egy élő és egyéniesült lényeg (princípium) létét tanítja, amely az ember testében lakik, élteti azt és a test halálakor, hosszabb vagy rövidebb idő elteltével egy másik testbe költözik. Így a sorozatos testi életek úgy kapcsolódnak egymáshoz, mint egy fonálra fűzött gyöngyszemek; a fonál az élő princípium, a rajta lévő gyöngyszemek pedig a különvált emberi életek.

MI AZ, AMI ÚJRASZÜLETIK?

Miután megértettük, hogy az újraszületés eszméje annyit jelent, hogy valami élő az emberi testek sorozatában tartózkodik, természetes a kérdés: Mi ez az élő valami, ez a fennmaradó és újraszülető lényeg (princípium)? Minthogy az egész tanítás megértése azon múlik, tökéletesen megértjük-e a választ erre a kérdésre, nem kárba vett idő, ha elidőzünk azoknál a körülményeknél, amelyek ennek az élő lényegnek az emberi formába történő első beleszületését körülvették és ahhoz elvezettek. Hogy ezt a beleszületést teljesen érthetővé tegyük, nyomon kell követnünk az ember fejlődésének lépéseit.

Azok, akik más teozófiai könyveket olvastak, emlékeznek arra, hogy azok a monádok, vagy atma-buddhit úgy írják le, mint ami minden fejlődés forrása, minden dolog gyökerében lévő hajtóerő.

Azok, akik a szaknyelvi megnevezést nem ismerik, ezt az eszmét, amelyet a teozófusnak az elnevezés közvetít, úgy foghatják fel, ha az egyetemes életre gondolnak, minden létező gyökerére, amely saját megnyilvánulásaként fokozatosan kifejleszti a világunkat alkotó különböző formákat. E helyen nem tudunk visszatekinteni földünk fejlődésének korábbi korszakaira.

Itt meg kell elégednünk annyival, hogy a jelenlegi állapot kezdetén vesszük fel a fonalat, amikor annak csírája, aminek emberré kellett válnia, korábbi fejlődésének eredményeként megjelent földgömbünkön. H.P. Blavatsky a Titkos Tanítás második kötetében részletesen ismerteti a fejlődést, és ezt a munkát kell ajánlanom a komoly és alapos tanulmányozónak.

Elégedjük meg itt annyival, hogy az a fizikai forma, aminek emberré kellett válnia, lassan és nagyon fokozatosan fejlődött, két gyökérfaj végigment saját teljes fejlődésén és a harmadik gyökérfaj is megtette útjának felét, mire az emberiség jelenlegi fizikai vagy állati természetének kialakulása befejeződött. Ez a természet, amelyet helyesen nevezünk állatnak, mert magába foglalja mindazt, ami az emberben az állattal közös – a sűrű fizikai test, annak éterikus hasonmása, vitalitása, szenvedélyei, étvágjai és vágyai – ezt a természetet évmilliókon át építették földi és egyéb kozmikus erők. Beárnyékolta, beburkolta és áthatotta

⁶ Bhagavad Gita II. 18-25.

azt az Egyetemes Élet, 'a fejlődés mögött rejlő erő', az az élet, amelyet az emberek minden korban isteninek neveztek.

Egy, a Titkos Tanításban idézett okkult szövegmagyarázat a fejlődés e szintjéről beszélve megemlíti a szaknyelven 'asztrális hasonmásoknak' nevezett formákat, amelyek az emberek fizikai testeivé fejlődtek, és a következőképpen írja le azt a helyzetet, ameddig eljutottunk:

„A rupa (forma) azoknak a monádoknak lett az eszköze (hatodik és hetedik princípiumok), amelyek befejezték átköltözéseik ciklusát a három előző kalpában (kör-ben). Ekkor azok (az asztrális hasonmások) váltak a kör első emberi gyökérfajának embereivé. Nem voltak viszont befejezettek, és öntudatlanok voltak.”⁷

Mondhatnánk, hogy itt a fejlődő életmegnyilvánulás két pólusa volt meg: Az alsóbb síkon az állati, minden rejtett képességével, viszont szükségszerűen értelem nélkül, tudat nélkül a földön céltalanul bolyongott, önkéntelenül, a benne rejlő hajtóerő által mozgatva, ami őt állandóan előre ösztökélte. Ez az isteni erő a tiszta égi természete miatt önmagában túl magasrendű volt ahhoz, hogy az alsóbb síkokon tudatossá válhasson és így képtelen volt arra, hogy áthidalja a szakadékot, amely közte és az állati elme között tátongott, amelyet bár éltetett, de megvilágítani nem tudott. Ilyen volt az a szervezet, amelynek emberré, egy csodálatos rejtett képességekkel megáldott teremtménnyé, egy felhúrozott, zenére kész hangszerré kellett válnia. Hol volt az energia, amelynek a rejtett képességeket a felszínre kellett volna hoznia, hol volt az érintés, amelynek fel kellett volna ébresztenie a dallamot és azt a lelkeket felpezsdítően a mindenségbe szétszórnia?

Amikor ütött az óra, megérkezett a válasz a mentális vagy manaszikus síkról. Mialatt az imént leírt kettős fejlődés, a monádikus és a fizikai lezajlott a földgolyónkon, a fejlődésnek egy harmadik vonala – amelynek saját célját az emberben kellett megtalálnia – teljesedett ki egy magasabb világban. Ez a vonal az intellektuális fejlődés volt, és a fejlődés az Értelem Fiait (manaszaputrák) érintette, akik ön-tudatos, intelligens lények, amint erre a nevük is utal. Róluk több különböző néven beszélnek: a Fény Urai, Dhyan Chohanok, Kumarák, Szoláris Pitrik, a Bölcsesség Sárkányai, stb. Ezek allegorikus és költői nevek, amelyek vonzókká és közeliékké válnak a tanuló számára olvasmányai során, amelyek azonban sok bajt és zűrzavart okoznak a kezdőnek, aki nem tud rájönni, hogy a lények egy osztályával, vagy egy tucattal van-e dolga. Tény az, hogy az elnevezés több fokozatot foglal magába. De van valami, amit a kezdőnek meg kell értenie: a fejlődés egy bizonyos fokán az emberbe beléptek és testet öltöttek bizonyos ön-tudatos intelligens lények, akik mögött hosszú intellektuális fejlődés állt, akik a fizikai emberben kész és további fejlődésük számára alkalmas eszközre találtak.

Az Értelem Fiainak eljövételét költőien adják vissza Dzyan Könyvének stanzái:

„ A Bölcsesség Fiai, az Éjszaka Fiai, lejöttek, újrászületésre készen ... A harmadik gyökérfaj készen volt. 'Ezekben fogunk lakozni' – mondták a Láng Urai. ... A harmadik gyökérfaj lett a Bölcsesség Urainak vahan-ja (eszköze).”⁸

A Bölcsesség ezen Urai születtek meg tanítókként és váltak az újrászülető emberi egók atyjáivá, míg az alacsonyabb fokon álló Szoláris Pitrik a vezető fajok újrászülető egói lettek. Ők az elme, vagy inkább elmék az emberekben, a manasz, vagy ötödik princípium, amelyet néha emberi, vagy racionális lélekként írnak le. Én szívesebben beszélek az újrászülető egóról mint *gondolkodó*-ról, inkább mint emberben lévő *elmé*-ről; mert a *gondolkodó* elnevezés egyéni lényre utal, míg az *elme* szó elmosódó általánosságot éreztet.

Érdekes és jelentőségteljes, hogy a *man* szó, amely oly sok nyelvben megtalálható, ehhez a manaszhoz vezethető vissza, annak gyökeréhez, a *man*-hoz, ami annyit jelent, hogy gondolkodni. Skeat⁹ felsorolja e szót angolul, svédül, dánul, németül, izlandiul, gótul, latinul

⁷ H.P. Blavatsky: Secret Doctrine (Titkos tanítás) I. kötet, 206. old.

⁸ Uo. II. kötet, 20, 21. old.

⁹ L. az angol etimológiai szótár „Man” címszavát.

(*mas mans* helyett) és a szanszkrit *man* gyökérből vezeti le, és ezért az embert 'gondolkodó állatnak' határozza meg. Így valahányszor *man*-t mondunk, gondolkodót mondunk és visszakerülünk abba korba, amikor a gondolkodók 'lejöttek', vagyis testet öltöttek a befogadásukra épített fizikai eszközben, amikor az értelmetlen állat gondolkodó lényé vált, a manasz révén, amely elfoglalta és beléköltözött. Ez akkor történt, amikor az ember (*man*) beöltözött 'bőrruhájába' a fizikai anyagba süllyedése után azért, hogy a tudás fájáról ehessen és így 'Istenné' válhasson.

Ez az ember (*man*) kapocs az isteni és az állati között, amiket alapvetően összekapcsolódóknak, a szoros összeköttetéstől mégis távol állóknak láttunk. Egyik kezét felfelé, az isteni monád felé nyújtja, a Szellem felé, akinek ő kiáradása, felfelé törekedve, hogy hasonulhasson a magasztos természethez, hogy értelme szellemiséggé, tudása bölcsességgé válhasson. Másik kezét az állatra helyezi, amely az alsóbb síkok legyőzése során hordozni fogja őt, amely állatot meg kell nevelnie és uralma alá hajtania saját céljai számára, és a magasabb élet megnyilvánítására alkalmas, tökéletes eszközzé tennie. Hosszú az előtte álló feladat, nem kisebb, mint hogy felemelje az állatot az istenihez, az anyagot szellemmé finomítsa, hogy a felfelé vezető íven vezesse azt az életet, amely a lefelé menőn áthaladt, és amelynek most felfelé kell kapaszkodnia, magával hordozva igazi hazájából való hosszú száműzetésének minden gyümölcsét. Végül egyesítenie kell az 'Egy' elkülönült részeit, a szellemet öntudatossá kell tennie minden síkon, hogy az anyag az ő tökéletes megnyilvánulásává váljon. Ilyen magasztos a feladata, amelynek beteljesítéséhez az újrászületést kapja eszközül.

Ez az ember (*man*) tehát a mi valódi emberi énünk és tévedünk, ha testünket nevezzük 'én'-nek és túlságosan kihangsúlyozzuk ideiglenes 'bőrruhánkat'. Ez éppen olyan, mintha az ember a ruháját tekintené önmagának, önmagát pedig csupán mint ruháinak függelékét. Mint ahogyan a ruháink a mi kedvünkért léteznek és nem mi azok kedvéért, és azok csupán az éghajlat, kényelem és szokás által szükségessé vált dolgok, épp úgy testeinkre is a minket körülvevő környezet miatt van szükségünk, szolgálatunkra léteznek, nem leigázásunkra. Vannak olyan indiaiak, akik sosem beszélnek testi szükségletekről úgy, mint sajátjukról. Ők azt mondják: 'A testem éhes.', 'A testem fáradt.' – nem pedig: 'Éhes vagyok.' vagy 'Fáradt vagyok'. Ámbár ez a mondat szokatlanul hangozhat nekünk, közelebb van az igazsághoz, mint mikor mi a testünkkel azonosítjuk magunkat. Ha megvolna az a szokásunk, hogy gondolatban ne a lakóhelyünkkel azonosítsuk magunkat, amelyben élünk, hanem az emberi énnel, amely ebben lakozik, az élet tágabb és derűsebb dologgá válna. Úgy kellene leráznunk bajainkat magunkról, mint a port a ruházatunkról, és rá kellene ébrednünk arra, hogy a velünk történő dolgok mértéke nem a fájdalom vagy az öröm, amelyek testünket érik, hanem a haladás vagy késleltetés, amelyet a bennünk lévő ember számára jelentenek. Minthogy minden dolog tapasztalatot eredményez és mindegyikből megtanulható valami lecke, ki kellene húznunk a bajok méregfogát azzal, hogy megkeressük bennük a bölcsességet, amely úgy van ott elrejtve, mint a szirmok a rügyben. Az újrászületés fényében megváltozik az élet arculata, mert a bennünk lévő örök ember iskolájává válik, aki a fejlődését keresi benne: az emberé, aki volt, van és lesz, aki számára sosem üt az óra.

A kezdő ragadja meg hát keményen azt az eszmét, hogy az ember a *gondolkodó*, az egyéniség, az újrászülető egó, és hogy ez az egó egyesülni törekszik az isteni monáddal, mialatt neveli és tisztítja az állati ént, amelyhez a földi élet alatt hozzákapcsolódott. Ezzel az isteni monáddal, az Egyetemes Élet attól el nem választható szikrájával egyesülve a *gondolkodó* spirituális egó-vá, isteni emberré válik. A *gondolkodó*-t néha a monád eszközeként, éterikus burokként is emlegetik, – mint ahogy az is – akin keresztül a monád minden síkon tevékenykedhet. Ezért találjuk meg gyakran teozófus írónál azt a mondást, hogy az emberben lévő triád vagy háromság az, ami újrászületik. Ez a kifejezés, bár nem pontos, de elfogadható, ha a tanuló nem felejt el, hogy a monád egyetemes, nem valaminek a

része. Csupán tudatlanságunk vezet miket félre, hogy különválasszuk magunkat testvéreinktől, és különbséget lássunk az egyikben és a másikban lévő fény között.¹⁰ Minthogy a monád egyetemes és nem különbözik az eltérő személyekben vagy egyéneken, szigorúan véve csak a gondolkodóról mondhatjuk azt, hogy újraszületik, és ez a gondolkodó, mint egyéniség az, akivel a továbbiakban foglalkozunk.

Ebben a gondolkodóban található meg valamennyi képesség, amit elmének nevezünk. Benne van az emlékezőtehetség, az intuíció, az akarat. Ez gyűjti össze földi életeinek valamennyi emlékét, az életekét, amelyeken áthalad, és elraktározza a tudás e felhalmozott kincseit, hogy saját isteni alkímiájával átalakítsa azokat önmagában a tapasztalatnak és tudásnak azzá a lényegévé, amit bölcsességnek nevezünk. Még földi életünk rövid tartama alatt is megkülönböztetjük a szerzett tudást a bölcsességtől, amelyet fokozatosan – sajnos túl ritkán – leszűrünk ebből a tudásból. A bölcsesség egy élettapasztalat gyümölcse, az idős ember mindent magában foglaló tulajdona. Egy teljesebb és gazdagabb értelemben a bölcsesség sok testetöltés gyümölcse, amelyekben tudást gyűjtöttünk, tapasztalatokat halmoztunk fel, amelyekben a türelem tökéletes munkát végzett, úgy, hogy végül is az isteni ember az évszázados fejlődés dicső eredménye lett. A gondolkodóban van meg tehát minden múltbeli tapasztalatunk raktára, a sok újraszületés során elvetett mag korábbi életekben való learatásának eredménye, az az örökség, amelyhez mindenki biztosan hozzáférhet, amint megtanult az érzékek bűvköre, a földi élet megpróbáltatásai és viharai fölé emelkedni, arra a magasabb síkra, amin igazi énünk lakozik.

MI AZ, AMI NEM SZÜLETIK ÚJRA?

Az előbbi fejezetben láttuk, hogy az ember külső formája, fizikai természete lassan, két és fél gyökérfaj időtartama alatt épült fel, amíg kész lett az Értelem Fiainak befogadására. Ezt a természetet neveztük el állatinak és ez négy megkülönböztető részből vagy 'princípiumból' áll: I. a test; II. az éterikus hasonmás; III. a vitalitás; IV. a szenvedély-természet – a szenvedélyek, erős vágyak és kívánságok. Ez a szó legszorosabb értelmében az állati ember, aki rokonaitól, az egyszerű állatoktól a gondolkodó által reá gyakorolt befolyás révén különbözik, aki azért jött, hogy nevelje és megneemesítse. Vegyük el a gondolkodót, mint a született értelmi fogyatékos esetében, és előttünk áll az állat, noha a formája emberi.

Már most az állati embert meglelkesítő és vele összekapcsolt gondolkodó az alacsonyabb természetnek olyan képességeket kölcsönöz, amelyeket az állati ember megnyilvánítani képes, és ezeket az emberi agyban és azon keresztül működő képességeket nevezzük mi agy-elmének, vagy alsóbb elmének. Nyugaton a hétköznapi beszédben az agy-elve fejlődését tekintik annak, ami az emberi és állati lény közötti különbséget eredményezi. Azt, amit a teozófus csupán alsóbb, vagy agy-elmének tekint, az átlag nyugati ember magának az elmének véli, és ebből sok zavar származik, ha teozófusok és nem teozófusok jönnek össze.

Mi azt mondjuk, hogy a gondolkodó, aki az állat-embert elérni és befolyásolni törekszik, levetít egy sugarat, amely az agyvelőt éri és benne hat, és hogy az agyon keresztül annyit nyilvánít meg a mentális erőkből, amennyit az az agy formájánál és egyéb fizikai sajátosságánál fogva tolmácsolni képes. Ez a sugár rezgésbe hozza az agyi idegsejtek molekuláit, mint ahogy a fényugár megrezegteti a retina-idegsejtek molekuláit, és így felébreszti a tudatot a fizikai síkon. Mérlegelés, ítélet, emlékezet, akarat, fogalom-alkotás – ahogy ezeket a képességeket ismerjük, amelyek az agy teljes aktivitásakor nyilvánulnak meg – ezek mind a gondolkodó által kiküldött sugár következményei, és ezeket azok az anyagi feltételek módosítják, amiken keresztül működniük kell. Ezekbe a feltételekbe beleértjük az

¹⁰ Annie Besant: The Seven Principles of Man (Az ember hét alkotórésze [princípiuma].) 68. old. A három magasabb alkotórész (princípium) közötti viszonyt világosan elmagyarázza ez a kis könyv.

egészséges idegsejteket, az illető idegsejt-csoportok jól kiegyensúlyozott fejlődését, a sejtek által asszimilálható, tápanyagokat tartalmazó teljes vérellátást, ami könnyen adja le a szállított oxigént. Ha ezek a feltételek, vagy bármelyik közülük hiányzik, az agy nem tud működni, ilyen agyban a gondolkodás folyamata nem tud tovább lejátszódni, mint ahogy a törött fűjtatójú orgona sem tud dallamokat lejátszani. Nem az agy hozza létre a gondolatot, mint ahogy az orgona sem hoz létre dallamot; mindkét esetben van egy játékos, aki a hangszeren, az eszközön játszik. De a játészó önkifejezései lehetőségeinek, akár zenével, akár gondolattal fejezi ki magát, határt szab az eszköz képessége.

Feltétlenül szükséges, hogy a tanuló világosan megértse ezt a különbséget, ami a gondolkodó és az állati ember között van, akinek agyát a gondolkodó használja, mert a kettő bármilyen összezavarása érthetlenné fogja tenni az újraszületés tanát. Mert amíg a gondolkodó újraszületik, *az állati ember nem*.

Van itt egy komoly probléma, ami nagyon sok más nehézséghez vezet. Megszületik az állati ember, a valódi ember pedig hozzá van kapcsolva; a valódi ember az állati ember agyán keresztül működik, újraszületésről újraszületésre, miközben ugyanaz marad. Sorozatosan élteti, mondjuk Sashital Dev, Caius Glabrio, Johanna Wirther, William Johnson állati embereket, és mindegyikben tapasztalatokat szerez, mindegyiken keresztül tudást halmoz fel, mindegyikből begyűjti azt az anyagot, amelyet az szolgált és saját örök lényébe szövi. Az állati ember valódi önvalójával egyesülve nyeri el halhatatlanságát. Nem Sashital Dev inkarnálódik Caius Glabrioként, azután pedig mint Johanna Wilther, hogy végül a 19-ik századbeli Anglia William Johnson-jaként viruljon ki, hanem az egyetlen örök Értelem Fia, aki ezek mindegyikében sorban lakik, összegyűjtve mindegyikből az új tapasztalatokat, friss tudást. Csupán ez az újraszülető ego képes az újraszületéseinek sorozatára visszatekinteni, emlékezve minden földi életre, minden egyes zarándokút történetére, bölcsőtől a koporsóig, az egész drámára jelenetről jelenetre, évszázadokról évszázadra. Képzelt szereplőinket tekintve, William Johnson a 19-ik században nem tud visszanézni, sem visszaemlékezni újraszületéseire, mert ő korábban soha meg nem született, szemei soha nem pillantották meg egy korábbi nap fényét. De William Johnson veleszületett jelleme az a jellem, amellyel a világra jött, az a jellem, amelyet Wirther Johanna kovácsolt Németországban, Caius Glabrio Rómában, Sashital Dev Hindusztánban és földi elődjei közül sokan, sok országban és sok civilizációban. Mindennapi életével új vonásokat tesz hozzá korszakok óta tartó munkájához, úgy, hogy kezeivel a korábbiaktól különbözőt – hitványabbat vagy nemesebbet – fog örökösének, utódjának kezeibe helyezni az élet színpadán, aki így valójában – de nem a külvilág értelmezésében – saját maga lesz.

Így a kérdés, amely oly természetesen merül fel, és amelyet oly gyakran kérdeznek: 'Miért nem emlékszem én elmúlt életeimre?' valóban az újraszületés elméletének félreértésén alapul. Az 'Én', az igazi 'Én' emlékszik, de az állati ember, amely még nincs teljesen összehangolva igazi Énjével, nem emlékezhet vissza egy olyan múltra, amiben neki személyesen semmi része nem volt. Az agy emlékezete csupán azon események feljegyzéseit tartalmazhatja, amelyekben érintett volt. A jelenlegi William Johnson agya nem a Johanna Wirtheré, sem Cains Glabrioé, sem pedig Sashital Devé. William Johnson a vele kapcsolatos korábbi életekből csak úgy kaphat emlékképeket, ha az agya képes válaszreagérésekkel felelni azokra a finom rezgésekre, amelyeket az ő múltandó, személyes énje és az örökkévaló Énje közötti hidat alkotó sugár kibocsát. Ahhoz, hogy ezt megtehesse, szorosán egygyé kell válnia ezzel az igazi Énnel, és abban a tudatban kell élnie, hogy ő nem William Johnson, hanem az Értelem Fia, William Johnson pedig csak átmeneti lakóhely, amelyben saját elhatározásából él. Ahelyett, hogy az agyi tudatosságban élne, a magasabb tudatosságban kell élnie. Ahelyett, hogy valódi Énjére, mint valami kívülállóra, az átmeneti William Johnsonra pedig, mint 'Én'-re tekintene, a gondolkodóval kell magát azonosítania. William Johnsonra olyan kívülálló szervként kell tekintenie, akit a fizikai síkon végzett munkához hasznos, maximális

hatékonyságúra kell kifejleszteni és nevelni, a hatékonyságba beleértve William Johnson agyának igazi gazdája iránti gyors fogékonyságát is.

Amint a hús embere nagy nehezen és fokozatosan megnyílik a magasabb síkokról származó befolyások irányába, és a valódi Én egyre nagyobb mértékben képes befolyásolni testi lakóhelyét, múltbeli testetöltések felvillanásai suhannak át az alsóbb tudaton, ezek pedig egyre kevésbé lesznek majd villanások, inkább állandó látomások, míg végül a múltat 'enyém'-ként ismerjük fel az emlékezés folytonosságánál fogva, ami az egyéniség érzetét kelti. Akkor a jelenlegi testetöltést csupán az Én utolsó ruhájaként ismerjük fel, amelybe az öltözött, és azt semmiképpen sem azonosítjuk az Énnel, éppoly kevésbé, mint ahogy nem azonosítjuk magunkat a ruhával, amelyet felvesszünk. Az ember nem tekinti ruháját önmaga egy részének, mert tudatosan képes azt levetni, és önmagától különállónak tekinteni. Amikor a valódi Ember testével ezen a síkon tudatosan megteszi ezt, nyilvánvalóan tökéletessé válik.

Tehát a ruha – 'a bőrből való ruha', az éterikus más, a vitalitás, a szenvedélytermészet – nem születik újra, hanem elemei szétszlanak és visszatérnek oda, ahová az alsóbb világokban tartoznak. Mindaz, ami William Johnsonban a legjobb volt, az egó-val boldog pihenésbe merül, míg az az impulzus, amely földi életében éltette, kimerül, és visszahullik a földre.

AZ ÚJRASZÜLETÉS FOLYAMATA

Miután világos képet nyertünk az újraszülető egóról vagy gondolkodóról, és a közte és a mulandó állati-ember közötti különbségről, a tanulónak most az újraszületés folyamatát kell megértenie.

Ezt a folyamatot úgy foghatjuk fel a legtisztábban, ha átgondoljuk azt a síkot, amelyhez a gondolkodó tartozik és azt az erőt, amellyel dolgozik. A gondolkodó az, akit az ember ötödik princípiumának nevezünk. A mikrokozmoszban, az emberben lévő ötödik princípium megfelel a makrokozmosz, az emberen kívül lévő világegyetem ötödik síkjának. Ezek a síkok az ezoterikus filozófia szerint az Elsődleges Lényeg (szubsztancia) különböző megnyilvánulásai, a tudat pedig mindegyik síkon az adott sík feltételrendszerén keresztül végzi tevékenységét, bármik is legyenek azok. A 'Lényeg (szubsztancia)' szóval fejezzük ki a Létezést legkorábbi objektív formájában, az EGY szakaszosan ismétlődő aspektusának elsődleges megnyilvánulását, a leendő kozmosz első fátylát minden megnyilvánuló dolog homályos kezdetén. Ebben a szubsztanciában benne van mindennek a lehetősége, a legéteribb szellemnek ugyanúgy, mint a legsűrűbb anyagnak. Crookes professzor a kémiában azt állította, hogy a könnyű hidrogén, vagy más néven elsődleges szubsztancia az, amiből az atomok épülnek fel, az atomokból a molekulák, a molekulákból pedig összetett szubsztanciák és így tovább az egyre bonyolultabb irányába. Az ezoterikus filozófia ugyanúgy definiál egy elsődleges közeget (szubsztanciát), amelyből a kozmosz kifejlődik, és amely a legritkább formájában szellem, energia, erő, legsűrűbb formájában pedig a legszilárdabb anyag. Minden világ valamennyi változó formája ebből a közegből (szubsztanciából) van, sűrűbb vagy ritkább tömegekbe felhalmozódva, több vagy kevesebb energiával áthatva. Egy sík csupán a lét egy adott szintjét jelenti, amin ez a szellem-anyag arány változik bizonyos határok között, és bizonyos törvények szerint működik. Így a fizikai sík alatt a mi látható, hallható, tapintható, szagolható, ízlelhető világunk értendő, amelyen érzékszerveink segítségével kerülünk kapcsolatba a szellem-anyaggal – a tudomány energiának és anyagnak nevezi ezeket, mintha különválaszthatók lennének – legyen az szilárd, folyékony, vagy gáznemű, stb. Ugyanígy van a többi síkkal, valamennyit a szellem-anyag egyensúlyuk sajátosságainál fogva különböztethetjük meg. A tudat valamennyi síkon megnyilvánul, a sík szellem-anyagán keresztül működve. Ehhez a hevenyészett és tömörített megállapításhoz még hozzá kell

fűznünk azt a további tény, hogy ezek a síkok – mint már megállapítottuk – nem olyanok, mint a hagymahéjak, egyik a másikon, hanem mint a testünkben lévő levegő és éter, áthatják egymást.

Az ezoterikus filozófia szerint hét ilyen princípium van, amik analóg kapcsolatban vannak a Világegyetem hét síkjával. Ezek közül a gondolkodó síkja az ötödik.¹¹

Ez az emberben lévő ötödik princípium felel meg a Világegyetem ötödik síkjának, a mahatnak, az Egyetemes Elmének, 'az isteni fogalomalkotásnak', amelyből a formateremtő, vezérlő, iránymutató energia közvetlenül származik, és ami a fizikai síkon általunk energiáknak nevezett minden energiaforma alapja. (Ezt a síkot gyakran a harmadiknak nevezzük, mert az atmából, mint elsőből kiindulva, a harmadik. Nem számít, hogy hányadiknak nevezzük, ha a tanuló megérti, mi a viszonya a többihez képest.) A formák egész világa – legyen az finom vagy sűrű – az Egyetemes Elme ezen energiája által és rajta keresztül fejlődik, összekapcsolva és szétválasztva az atomokat, formákba egyesítve, majd újra szétszórva azokat, felépítve és lerombolva, összeállítva és pusztítva, vonzva és taszítva. A filozófus szemében ez egyetlen energia, a tudós megfigyelése szerint sokfajta energia, valójában lényegét tekintve egy, megnyilvánulásait tekintve sok. Tehát az ötödik síkról ered minden forma teremtése, a teremtést olyan értelemben véve, hogy az meglévő anyagot formál meg, új formákat kialakítva. Az ezoterikus filozófiában ez a gondolaterő a forma egyetlen forrása. H. P. Blavatsky így beszél róla:

„A gondolat titokzatos ereje teszi lehetővé, hogy külső, érzékelhető, észrevehető jelenségeket hozzon létre az önmagában rejlő energia segítségével.”¹²

Az ember ötödik princípiuma pontosan úgy működik, mint a világegyetem ötödik síkja; a gondolkodóban rejlik a minden dolgot létrehozó energia, és a gondolatnak ebben a teremtő erejében fogjuk az újraszületés folyamatának titkát megtalálni.

Azok, akik szeretnék bebizonyítani önmaguknak, hogy a gondolat képeket, 'gondolatformákat' hoz létre, tehát hogy a szó legszorosabb értelmében 'a gondolat valami dolog', megtalálhatják azt, amit keresnek a mostanában annyira elterjedt úgynevezett hipnotikus kísérletek beszámolóiban. Egy fogalom gondolatformája rávetíthető egy üres papírlapra, és így láthatóvá válik a hipnotizált személy számára; vagy annyira objektívvé tehető, hogy a hipnotizált személy tényleges fizikai tárgyként fogja látni és érezni. Egy 'médium' pedig 'szellem'-nek fog látni egy jelenlévő személy elméjéből kipattanó, egy emberi lényre vonatkozó gondolatot, minthogy ez a gondolat visszatükröződik a személy aurájában, az őt körülvevő magnetikus környezetben. Vagy a tisztánlátó transzban, vagy éberén felismeri és leírja a valamely jelenlévő személy által tudatosan létrehozott formát, anélkül, hogy az illető beszélne, csupán az akaratát hozva működésbe, hogy gondolatban világosan létrehozza a képet. Minden 'vizualizáló' személy bizonyos fokig tisztánlátó, és saját kísérlettel meggyőződhet az akaratnak a finom anyagot formáló erejéről.

A kevésbé finom asztrális anyag ugyanúgy formálható, mint ahogy az Eddy tanyán H.P. Blavatsky formálta a médium kivetített asztrális képét az általa ismert személyekhez hasonló képmásra, akiket a többi jelenlévő nem ismert. Nem tekinthetjük ezt furcsának, ha nem felejtjük el, hogy a gondolkodási szokások még azt a sűrű anyagot is átalakítják, amelyből fizikai testünk áll, míg az idősebb ember jellemző tulajdonságai bevésődnek az arcára, azok

¹¹ A ford. megjegyzése: egy felsorolás megvilágítja ezt

- | | |
|----------------------|-------------------|
| 1. Tiszta szellem | 7. Atma |
| 2. "Szellemi lélek" | 6. Buddhi |
| 3. Gondolkodó | 5. Manasz |
| 4. Érzelmi természet | 4. Káma |
| 5. Életerő | 3. Prána |
| 6. Étertest | 2. Linga sharira |
| 7. Fizikai test | 1. Stuhla sharira |

¹² H.P. Blavatsky: Secret Doctrine (Titkos tanítás) I. kötet, 312. old.

szépsége nem a forma és a szín, hanem a kifejezés – a belső én által kialakított álarc kifejezése. Minden szokásossá vált gondolat, bűn vagy erény rányomódik a fizikai vonásokra, és nincs szükségünk tisztánlátó szemre az aura megvizsgálásához, hogy meg tudjuk mondani, vajon a mentális beállítottság nagylelkű-e vagy kapzsi, nyíltszívű-e vagy gyanakvó, szerető-e vagy gyűlölködő. Ez annyira ismert tény, hogy nem is kapjuk fel tőle a fejünket, de mégis eléggé jelentős, mert ha a test sűrű anyagát így formálhatják a gondolat erői, mi a hihetetlen, vagy éppen furcsa abban az elképzelésben, hogy az anyag finomabb formái szintén ilyen plasztikusan és engedelmesen veszik fel azt az alakot, amellyé a halhatatlan művész, a gondolkodó ember ügyes keze formálja?

Ebből a megközelítésből tehát a manasz belső természete egy formát létrehozó energia, és egy külső dolog megnyilvánulásakor a következő folyamat megy végbe: a manasz létrehoz egy gondolatot, és ez a gondolat formává válik a manaszi vagy értelmi világban. Innen átmegy a káma-manasziba, amelyben sűrűbbé válik; innen az asztrálisba, amelyben még sűrűbb, és látható a tisztánlátók számára. Ha képzett akarat irányítja tudatosan, akkor azonnal átjöhet a fizikai síkra, és itt beöltözhet fizikai anyagba, így tárgyiasulhat az átlag-szem számára, míg normál esetben az asztrálsíkon marad, mint egy öntőforma, amely majd be fog épülni a fizikai életbe, ha a körülmények abba az irányba sodorják. Az egyik Mester azt írta, hogy az adeptus képes „a látható világba kivetíteni, és ott materializálni olyan formákat, amelyeket képzelete a láthatatlan világban az élettelen kozmikus anyagból alakított ki. Az adeptus semmi újat nem teremt, csupán felhasználja és irányítja azt az anyagot, ami a természetben körülötte rendelkezésre áll, azt, ami az idők végtelenségén át minden formán keresztülment. Csupán ki kell választania azt, amire szüksége van, és visszahívnia az objektív létezésbe.”¹³

Egy példa a fizikai világ jól ismert tényeiből talán segíti az olvasót annak a megértésében, hogyan válhat így a láthatatlan láthatóvá; egy formáról beszéltem, amely fokozatosan sűrűbbé válik, amint a manaszi világból a káma-manasziba megy át, abból az asztrálisba, az asztrálisból pedig a fizikaiba.

Gondoljunk a látszólag üres üvegtartályra, amely azonban telve van láthatatlan gázokkal, hidrogénnel és oxigénnel. Egy szikra egyesíti ezeket és 'víz' keletkezik, de gáznemű állapotban. A tartályt lehűtik és a gőzpára fokozatosan láthatóvá válik. Azután a gőz az üvegen vízcseppekként csapódik le, végül a víz megfagy és szilárd jégkristályok rétegévé válik. Így ha a manaszi szikra felvillan, a finom anyagot gondolatformává alakítja; ez káma-manaszi formává sűrűsödik (hasonlatunkban a gőzpára), ez az asztrálisba (hasonlatunkban a víz) és így a fizikaiba, amelyet a jég szemléltet.

Az ezoterikus filozófia tanulója fel fogja ismerni, hogy a természet fejlődésében minden rendezett sorrendben megy végbe, és hozzá fog szokni, hogy a fizikai sík anyagának különböző állapotaiban az anyagnak a 'láthatatlan' világok különböző síkjain lévő állapotai analógiáját lássa. De a nem-teozófusnak csak azért adjuk a szemléltető példát, hogy konkrét fizikai képet nyújtsunk a sűrűsödési folyamatról, bemutatva, miképpen sűrűsödhet a láthatatlan láthatóvá.

Az is igaz persze, hogy a ritkább anyagnak a sűrűbbe való tömörödése tapasztalatunk egyik leghétköznapibb ténye. A növényzet azáltal nő, hogy a légkörből gázokat vesz fel, és anyagukat folyékonyra és szilárdra alakítja. Az életerő tevékenysége azáltal nyilvánul meg, hogy folyamatosan építi a látható formákat a láthatatlanból, és akár igaz az előbbi gondolat, akár nem, semmi lényegileg lehetetlen vagy még csak rendkívüli sincs benne. Igazsága nyilvánvaló, és itt azok tanúságtétele, akik látják a gondolatformákat a különböző síkokon, egyértelműen értékesebb, mint azoké, akik a gondolatformákat nem látják. Száz vak ember szavának, amely letagad egy látható tárgyat, kisebb súlya van, mint egyetlen ember szavának, aki lát, és aki tanúskodik arról, hogy látja azt. Ebben a tekintetben a teozófus

¹³ A.P. Sinnett: The Occult World (Az okkult világ) 5. kiadás, 88. old.

megelégedhet a várakozással, tudva, hogy a tényeket nem változtatja meg a tagadás, és hogy a világ fokozatosan el fog érkezni a gondolatformák létének felismeréséhez, mint ahogy a XIX. század vége felé – a gúnyolódás egy hasonló időszaka után – érkezett a Mesmer által állított tények létezésének felismeréséhez.

Úgy találtuk tehát, hogy az események a manaszi vagy káma-manaszi síkon kezdődnek, mint gondolatok, vagy szenvedély- illetve érzés-szándékok, azután asztrális formát vesznek fel, végül pedig tettek és események formájában jelennek meg a fizikai síkon úgy, hogy ez utóbbiak a korábban létező mentális okok okozatai. Az ezoterikus filozófia szerint a test is ilyen okozat, és az éteri hasonmás mintájára alakul ki. Ez a fogalom már eléggé ismerős olvasóimnak. Világosan meg kell érteni azt a gondolatot, hogy az éteri anyagból levő test mintegy öntőformaként szolgál, amibe a sűrűbb anyag beleépíthető. Ahhoz, hogy az újraszületés folyamatát egyáltalában megértsék, pillanatnyilag el kell fogadni azt az elképzelést, hogy a fizikai test fizikai molekuláknak egy előzőleg már létező éteri formába történő beépítésnek az eredménye.

És most térjünk vissza a gondolkodóhoz, aki formákat teremt, aki minden bizonnyal az alsóbb manaszon, vagy a káma-manaszon keresztül működik az átlagembernél, minthogy még nem remélhetjük, hogy a tiszta manaszi tevékenységnek pillanatnyilag sok nyomát fedezhetjük fel. Mindennapi életünkben gondolkodunk, és így gondolatformákat teremtünk: „Az ember állandóan benépesíti környezetét a maga sajátos világával, telíti azt képzelete, vágyai, ösztönzései és szenvedélyei teremtményeivel”.¹⁴

Ezek a gondolatformák aurájában, vagy magnetikus légkörében maradnak, és az idő múlásával növekvő számuk egyre halmozódó erővel hat rá vissza. A gondolatok és gondolat típusok ismételtetése napról napra növeli erejüket a felgyülemlett energiával, míg végül a gondolatformák bizonyos fajtái annyira eluralkodnak az ember mentális életén, hogy inkább válaszol ösztönzéseikre, mintsem új döntést hozna. Amit pedig szokásnak nevezünk, az az így felhalmozott erő külső tükröződéseként jött létre. Így épül a 'jellem', és ha közelebről ismerünk bárkit, akinek érett jelleme van, meglehetősen biztonsággal előre jelezhetjük tetteit bármely adott körülmények között.

A halál órájának érkeztek a finomabb testek megszabadulnak a fizikaitól, egyedül az étertest oszlik fel a fizikai formával. Az elmúlt élet eredménye, a gondolattest jelentős ideig megmarad, a tapasztalatok és a sok különálló gondolat feldolgozásának folyamatán megy keresztül, átadja az eredményeket a kauzális testnek, majd neki is a felbomlás a sorsa.

Amint az újraszületés ciklusa megközelíti a kauzális testet, vagyis az újraszülető egót, az megformál egy új mentális, majd egy új asztrális testet. Közben a Karma Urai biztosítanak egy öntőformát, ami alkalmas a ledolgozandó karma kifejezésére, ezt követően épül meg az éterikus hasonmás. Minthogy a fizikai agy a fizikai test többi részével együtt ebbe az éteri hasonmásba épül bele, a fizikai agy, felépítésénél fogva fizikai kifejeződése (bár nem tökéletesen) az újraszületendő emberi lény mentális szokásainak és képességeinek. A megfelelő fizikai eszköz pedig alkalmas képességei megedzésére, így lehetővé válik számára a fizikai síkon való megnyilvánulás.

Példaként nézzünk meg egy gyakorlati esetet a gonosz és az erényes fajtájú gondolatra, mondjuk egy önző és egy önzetlen jellemre. Az egyik személy állandóan az önzés, az önmagára vonatkozó vágyak, remények, tervek gondolatformáit hozza létre, és ezek körülötte csoportosulnak, újra visszahatnak rá. Arra kezd hajlani, hogy lelkiismeret-furdalás nélkül szolgálja önmagát, anélkül, hogy mások igényeit figyelembe venné, csupán saját érdekeit tartva szem előtt. Meghal, és jelleme már önző fajtájúvá keményedett. Ez nem múlik el, és a megfelelő időpontban éteri formát vesz fel, ami a következő fizikai test mintájaként szolgál. Hasonló típusú családhoz vonzódik, olyan szülőkhöz, akik fizikailag képesek neki olyan anyagot biztosítani, ami hasonló sajátságokkal rendelkezik, a fizikai test ebbe az éteri mintába

¹⁴ A.P. Sinnett: The Occult World, 90. old., egy Mester szavai.

épül be, az agy pedig felveszi azt az alakot, amely fizikailag alkalmas a saját vágyak kielégítése durva hajlamainak megnyilvánítására, ugyanakkor a közösségi értékrend megnyilvánítására szolgáló fizikai alap hiányzik. Egy testet öltés állandó és lelkiismeretlen önzésének szélsőséges esete az oka a következő testet öltés 'bűnöző típusú agya' lére jöttének, és a gyermek a hitvány jellemnek ezzel az eszközzel születik meg, amiből a halhatatlan gondolkodó alig lesz képes tiszta és gyengéd dallamnak egy hangjegyéhez is hozzájutni, bármennyire törekedjék is rá. Mindaz az élet, amely a manasz sugarán keresztül született bele ebbe a személyiségbe, elhomályosul, megtörik, és küszködni fog a káma ködében. Néha, bár minden körülmény gátló, a dicső fényes oldal megvilágítja és bizonyos fokig megváltoztatja fizikai eszközét, kinnal és erőfeszítéssel letiporja itt-ott az alacsonyabb természetet, s habár lassan, a haladás egy vagy két fájdalmas lépését sikerül megtennie. De az egész életen keresztül a múlt fog a jelenen uralkodni, és az elfelejtett időkben megtöltött poharat a vonagló ajkaknak az utolsó cseppig ki kell üríteniük.

A második feltételezett esetben egy ember állandóan az önzetlenség, a másokat megsegítő vágyak, a mások jólétére vonatkozó tervek, mások javát célzó komoly remények gondolatformáit hozza létre. Ezek körülveszik őt és visszahatnak rá, és szokásává kezd válni az önzetlenség, megszokja, hogy mások jólétét a magáé elé helyezze és így, amikor meghal, jelleme lényegileg önzetlenné vált. Visszatérve a földi életbe az előző jellegzetességeit képviselő modellforma olyan családhoz vonzódik, amely képes tiszta minőségű anyaggal ellátni, ami hozzászakott ahhoz, hogy a felsőbb Én ösztönzéseire válaszoljon. Ezek, beépülve az éteri mintába, önfeláldozó hajlamok megnyilvánítására alkalmas fizikai agyat adnak, egyúttal pedig a durva ösztönök megnyilvánítására alkalmas fizikai alapok hiányzanak. Itt tehát egy testet öltés önfeláldozó szokásának különleges esetében megkapjuk a következő testet öltésben létrejövő jóakaró és emberbarát-fajtájú agy keletkezésének okát. A gyermek a fényes tulajdonságú eszközzel születik meg, amely a halhatatlan gondolkodó leggyengébb érintésére is megreppen és árasztja magából a szeretet és szolgálat isteni dallamait. A világ pedig elámul egy emberi élet dicsőségén, az eredményeken, amelyek inkább a természet puszta kiáradásának látszanak, mint korábbi tudatos erőfeszítés koronájának. Ezek a fenséges, áldást árasztó jellemek azonban hosszas, bátran megvívott harcok külső jelképei, a jelen előtt ismeretlen múlt harcainak eredményei, amelyeket viszont a belső 'győző' ismer, és amelyeket egy napon az általa éltetett személyiség is meg fog ismerni.

Így jön létre lépésről lépésre az ember fejlődése, a jellem egyik személyiségen keresztül formálódik a másik után, a nyereségek és veszteségek szilárdan rögzülnek az asztrális és mentális formában, és ezek irányítják a következő fizikai megnyilvánulásokat. Minden erény tehát egy előre megtett lépésnek, az alsó természet fölött aratott diadaloknak külső jele, jelképe, a veleszületett minőség, a mentális vagy erkölcsi jellegzetességek pedig, amelyekkel egy gyermek megszületik, elmúlt harcok, elmúlt győzelmek, vagy elmúlt kudarcok kétségtelen bizonyítéka. Eléggé visszataszító elmélet a mentálisan és erkölcsileg renyhék és gyávák számára, de a legnagyobb mértékben bátorító és lelkesítő tanítás azoknak, akik nem tartanak igényt semmiféle emberi vagy isteni jóindulatra, hanem megelégednek azzal, ha türelmesen és szorgalmasan megdolgoznak mindenért, amire igényt tartanak.

Nagyszerűen fejezte ki ezt az igazságot Edward Carpenter 'Idő és a Sátán titka' című művében 'A demokrácia felé' fejezetben:

„A teremtés művészetét, mint minden egyéb művészetet, meg kell tanulni;
Lassan, lassan, sok éven át építéd testedet.
És az erőt, amellyel most rendelkezel (olyan amilyen) tested felépítésénél, a
múltban szerezted, más testekben;
Úgy fogod majd használni a jövőben újra a most megszerzett erőt.
De a testet felépítő erő magában foglal minden erőt.”

* * * * *

„Őrizkedj attól, hogy ezt vagy azt önmagadért keresd. Én nem azt mondom, ne keress, de vigyázz, hogyan keresel.
Mert a hadjáratra induló katona nem azt nézi, hogy milyen új felszerelést vihetne még a hátán, hanem inkább azt, hogy mit hagyhatna még el;
Mert jól tudja, hogy minden további dolog, amit nem használhat és kezelhet szabadon, csupán akadály számára.
Így ha hírnevet, jólétet, örömet, vagy bármit keresel a magad számára, annak a dolognak képe, amit keresel, hozzád jön, és hozzád kapcsolódik – és neked magaddal kell azt cipelned.
És az így életre keltett bálványok és erők körülvesznek, és új testet alkotnak számodra – amely megköveteli fenntartását és kielégítését,
És ha most nem vagy képes félrelökni ezt a bálványt, nem leszel képes megszabadulni később attól a testtől; hanem kénytelen leszel magaddal cipelni.
Vigyázz, nehogy síroddá és börtönöddé váljék – az öröm szárnyaló háza és palotája helyett.”

* * * * *

„Nem látod hát, hogy a halál nélkül sosem győzhetnéd le a halált?
Mert az érzékek dolgainak rabja lévén, olyan testet öltöttél magadra, amelynek nem vagy ura, élő sírrá ítéltté, ahol ez a test el nem pusztul. De most fájdalom és szenvedés által kikerülsz ebből a sírból; és a megszerzett tapasztalat révén új és jobb testet fogsz magadnak építeni;
És így tovább sokszor, míg csak szárnyakat nem társz ki, és nem összpontosítasz testedben minden erőt, ördögít és angyalit.”

* * * * *

„És a felöltött testeim, amik meghódoltak előtte, olyanok voltak, mint a lángövek rajtam, de én félredobtam őket;
És a fájdalmak, amiket egy testben eltűrtem, erők voltak, amikkel bánni tudtam a következőben.”

Nagy igazságok, nagyszerűen elmondva. És egy napon az emberek Nyugaton is hinni fognak bennük, mint ahogy Keleten hisznek és mindig is hittek bennük.

A halhatatlan gondolkodó emberöltők ezrein át türelmesen fáradozik küldetésén, hogy felfelé vezesse az állati embert, amíg az alkalmassá válik arra, hogy az egyé váljon az Istenivel. Egy életből talán csak egy töredéket nyer munkájához, mégis a végleges modell az, hogy az emberben, akiben élete munkája testesül meg, valamivel kevesebb állati legyen, mint amikor az a földi életbe jött. Erre a valamicskét javított mintára formálódik a következő ember, és tőle halálakor ismét egy valamivel még kevésbé állati mintát nyerünk a következő fizikai test számára, és így tovább, újra és újra, emberöltőn és emberöltőn, évezreden és évezreden keresztül, sok visszaesésből állandóan talpra állva, sok nemesen jóvátett kudarccal, sok lassan gyógyuló sebbel, de egészében mégis fölfelé, de egészében mégis előre.

Az állati fogyófélben, az emberi növekvőben; ilyen az emberi fejlődés története, ilyen az ego lassan teljesített feladata, ahogyan önmagát az Isten-ember szintjére emeli. Ebben a folyamatban egy ponton a személyiségek kezdenek átlátszókká válni, a gondolkodótól érkező rezgésekre válaszolni, és homályosan kezdik érezni, hogy többek pusztán elkülönült életeknél, hogy kapcsolatban vannak valami maradandóval, halhatatlannal. Lehet, hogy még nem is ismerték fel teljesen céljukat, de már elkezdi őket áthatni és megremegtetni a fény érintése, mint ahogy a rügyek remeknek meg tavasszal burkukban, készülődve arra, hogy felpattantsák azokat és kibontakozzanak a napsütésben. Ennek a bennünk lévő örökkévalóságnak és az út vége iránti kíváncsiságnak az érzése süt át erőteljesen Walt Whitman egyik verséből:

Kalifornia partjainál állva arcomat nyugat felé fordítom,

Kérdezősködve, fáradhatatlanul, a fel nem fedezettet kutatva,
Én, a megvénült gyerek, túl a tenger habjain, a messzeséget kémlelem,
A szülői ház felé, a népvándorlás földje felé,
Távolba tekintek Nyugati tengerem partjairól, a kör majdnem bezárult;
Nyugat felé elindultam Hindusztánból, Kasmír völgyeiből,
Ázsiából, északról, az Istentől, a magasból, a hőstől,
Délről, a virágos félszigetekről, és a fűszeres szigetekről,
Hosszú vándorutat jártam be azóta, amíg a földet körbebarangoltam,
Most arcomat újra otthonom felé fordítom, boldogan, jókedvűen.
(De hol van az, amiért oly sok ideje elindultam?
És miért nem találtam még meg?)

AZ ÚJRASZÜLETÉS CÉLJA

Általánosságban már láttuk, hogy az újraszületés célja az állati ember nevelése, amíg az isteni tökéletes eszközévé nem válik, és hogy e nevelés végrehajtója az újrászülető ego. Kövessük röviden az utat, amin ez a célhoz megvalósul.

Amikor a manaszaputrák lejöttek, hogy lelket leheljenek az állati emberbe, lakhelyük olyan anyagból állt, ami még nem érte el teljes szilárdságát. A gondolkodó ezen át dolgozva, először azt fejleszti ki, amit pszichikai képességeknek neveznek, ellentétben az intellektuálisakkal. A szellemi az asztrális anyaggal való első érintkezésekor pszichikaiként nyilvánul meg, és csak fokozatosan válik intellektuálissá, vagyis logikussá, gondolkodóvá és megfontolóvá az anyag sűrűbb fajtájával való hosszas kapcsolata során. Először intuitív, tisztánlátó, társaival gondolatátvitel útján értekező, amikor viszont sűrűbb anyaggal kell dolgoznia és annak nehezebb részecskéit rezgésbe hozni, az intuíció gondolkodássá, a gondolatátvitel pedig beszéddé válik.

A folyamatot úgy értjük meg a legjobban, ha elképzeljük a mindig sűrűbb és sűrűbb anyagban elindított rezgéseket, amelyek a kevésbé sűrűben pszichikus, a sűrűbben racionális képességekként nyilvánulnak meg. A pszichikusak a gyorsabb, finomabb, közvetlenebb képességek, beleértve a tisztánlátást (clairvoyance), tisztánhallást (clairaudience), az intuíció alacsonyabb formáit, a gondolathatások beszéd nélküli küldésének és vételének képességét. A racionálisak lassúbbak és magukba foglalják az agy-elme minden folyamatát, amelyek jellemzője a megfontolt gondolkodás, egy logikai lánc összekovácsolása, láncszemenként összekapcsolva azt, és ami ennek a mentális munkának szükséges feltétele, a beszéd kidolgozása.

Ha a folyamat tökéletessé vált és az agy elérte értelmi képességének csúcspontját, az őt érő asztrális impulzusokra gyorsan válaszol és azonnal lefordítja azokat agyi megfelelőikre. Ekkor érkezett a következő nagy előrelépés ideje: az agy megtanítása arra, hogy a finomabb rezgésekre közvetlen választ adjon, és azokat az agy-öntudat a lefordítás késleltető folyamata nélkül befogadja. Ekkor a pszichikus képességek gyakorlása a fejlődő ember tudatos eszköztárává válik, és azokat normálisan és erőlködés vagy erőfeszítés nélkül használja. Az agy-elme és a psziché így egységessé válnak és az intellektuális tapasztalatokkal kiegészítve minden pszichikus erőt visszakupunk. Az ideiglenes elsötétedés, amelyet a fejlődő embert körülvevő legsűrűbb anyag felhalmozódása okoz, az anyag képlékennyé és átlátszóvá válásával fokozatosan csökken, és ez a durva anyag 'megváltása', vagyis tökéletes eszközzé nevelése a szellem megnyilvánulása számára. „A civilizáció mindig a pszichikus és spirituális rovasára fejlesztette a fizikait és intellektuálist”¹⁵, de e nélkül a fejlődés nélkül az állati ember

¹⁵ H.P. Blavatsky: Secret Doctrine (Titkos tanítás) II. 332. old.

sosem válhatott volna istenivé, 'tökéletes hetes lényé', akinek kifejlődése az újraszületés célja.

Arja gyökérfajunkban a felfelé vezető íven vagyunk; a tiszta és egyszerű intellektualitás kezdi elérni lehetősége legmagasabb szintjét, és minden területen pszichikus tevékenységek jelei jelennek meg, amelyek ha az értelem *föle* és nem mögé fejlődnek, a szellemi ember első diadalának a jelei lesznek. Fajunk néhány emberében ez a diadal már beteljesedett, és ők azok, akikről mint arhátokról, mahatmákról és Mesterekről beszélünk. Náluk a test a szellemi ember pusztá eszköze, akit nem zár be és nem korlátoz az általa lakott test, de aki számára a test alkalmas eszköz a fizikai síkon végzendő munkára. Ez a test engedelmesen válaszol tulajdonosának minden ösztönzésére, és olyan erőket és képességeket bocsát rendelkezésére a durva anyag világában való használatra, amelyek más módon elérhetetlenek volnának egy szellemi lény számára. Egy szellem tevékeny lehet a szellemi síkon, de érzékek nélküli a többi síkon, mert képtelen finom lényegével a durvább anyagú síkokon működni. Egy szellemi intelligencia működhet a szellemi és mentális síkokon, de még mindig túl finom ahhoz, hogy a durvábbon is működjék. Csak amikor a testetöltés révén az anyagon anyaggal lesz úrrá, akkor válhat működőképesé minden síkon a 'tökéletes hetes lény'. Ez az 'arhát'-ság jelentése: az arhát olyan szellemi intelligencia, aki legyőzte, leigázta és megtanította az anyagot, míg teste csupán önmagának materializálódott kifejeződésévé vált, ő pedig kész megtenni azt a lépést, ami Mesterré, vagy győzedelmes Krisztussá teszi.

Természetesen az ilyen tökéletessé vált hetes lényben összegyűlik a világegyetem minden erője, a szellemiek, a pszichikusak és az anyagiak egyaránt. Ahogyan az ember élő testében kicsiben képviselve vannak a fizikai világegyetemben található erők, ugyanúgy a pszichikus és szellemi természetűek is éreztetik ösztönzéseiket, a pszichikus és szellemi világegyetem erői is lehozhatók a fizikai világba. Ebből jönnek létre a látszólag 'csodaszerű' hatások, amelyeknek rejtett oka van, de amelyek azért még léteznek. Ahogyan egy elektromos áramkör zárásakor robbanás jöhet létre sok mérföldre a zárási ponttól, úgy nyilvánulhat meg a gyakorlott akarát cselekedete anyagi jelenségben egy, a sajátjánál sokkal alsóbb síkon. Az ember tudatlansága teremti a természetfelettit; a tudás mindent a természet szintjére egyszerűsít; mert a természet a Mindennek csupán egy része (aspektusa), az a része, amely az adott pillanatban megnyilvánul.

Felmerülhet a kérdés: és ha ezt a célt elértük, milyen végkifejletet szolgálunk ezáltal? Ennél a pontnál több ösvény tárul a győzedelmes szellemi ember elé. Elérte az ebben a világban elérhető teljesítmény tetőfokát. További fejlődéséhez a lét más szféráiba kell átlépnie: nyitva áll előtte a nirvána, a szellemi tudás teljessége, az üdvözítő látomás, amelyről a keresztények sutognak, a megértésen túli béke állapota. Egy másik ösvény a lemondás ösvénye, a földi élet önkéntes vállalása a faj szolgálata érdekében, az ösvény, amelyről Kwan Yin azt mondta, amikor eltökélten rálépett: „Sosem fogom keresni, sem elfogadni az egyéni üdvözülést – sosem lépek a végső békébe egyedül; hanem örökké és mindenhol a világ minden teremtményének egyetemes megváltásáért fogok élni és törekedni.”¹⁶

Ennek a választásnak céljáról és természetéről az Arany Szabályok Könyve mesél nekünk, amelyből néhány töredéket H.P. Blavatsky fordított le oly nagyszerűen angolra. A győző diadalmasan áll, 'elméje, mint a nyugodt és határtalan óceán terül el a parttalan térben. Az életet és halált erős kezében tartja'.¹⁷ Ekkor felvetődik a kérdés:

„Most már biztosan eléri nagy jutalmát! Az ezzel járó ajándékokat vajon saját nyugalmára és üdvére, jól megérdemelt jólétére és dicsőségére fordítja-e – ő, a nagy káprázat legyőzője?”¹⁸

De a felelet világosan csendül:

¹⁶ Moncure D. Conway: Sacred Anthology (Szent szövegek) 223. old.

¹⁷ H.P. Blavatsky: A Csend Hangja 72-76. old.

¹⁸ I.m.

„Nem, óh te, a természet titkos tudományának jelöltje! Ha valaki a szent Tathágata nyomdokaiba akar lépni, azokat az adományokat és erőket nem tarthatja meg önmagának... Tudd meg, hogy az emberfeletti tudás és az elnyert déva-bölcsesség áramlását önmagadból, álaja csatornájából más mederbe kell öntened... Tiszta friss vizét, tudd meg ó nardzsol, aki a titkos ösvényen jársz, arra kell használni, hogy megédesítse az óceán keserű hullámain, ezt az emberi könnyekből gyűlt hatalmas fájdalom-tengert... Önmagadat az emberek hálája és elismerése nélkül, a jövőd kalpá-k átélésére ítélve, beépítve a Védő Falba, mint kő a többi kő között – ez a jövőd, ha a hetedik kapun áthaladtál. Sajátkezüleg építette ezt a könyörület sok-sok Mestere; az ő gyötrelmeik emelték, az ő vérük kötötte meg és most védi az emberiséget, mióta ember az ember, oltalmazva még más, sokkal nagyobb nyomorúságtól és bánattól. ... a könyörület beszél és így szól: 'Lehet-e üdvösség, amikor minden, ami él, szenvedni kénytelen? Légy te megváltva és halld az egész világ jaját?' Most hallottad a mondottakat. Feljutsz a hetedik fokra és átmegy a teljes tudás kapuján, de csak azért, hogy eljegyezd magad a szenvedéssel; ha tathágata akarsz lenni, kövesd elődeid nyomdokát, maradj önzetlen a végnélküli végig. Megvilágosodtál – válaszd meg utadat.”¹⁹

A választás, amely elfogadja az ismételt újraszületést addig, amíg a faj el nem éri beteljesedését, a Mester, a tökéletessé vált ember koronája. Bölcsességét, erőit, mindenét az emberiség lábához teszi, hogy szolgálja, segítse azt, vezesse azon az úton, amelyet maga is bejárt. Ez tehát a cél, ami az újraszületésen túl vár azokra, akik erős lelke képes a Nagy Lemondásra. Ők válnak a világ megváltóivá, fajuk virágaivá és dicsőségévé. Az újraszületés építi fel a tökéletes hetes lényt, akinek egyéni győzelme segíti elő az emberiség, mint egész megváltását.

AZ ÚJRASZÜLETÉS OKAI

Az újraszületés alapvető oka, mint minden megnyilvánulásé, a tevékeny élet utáni vágy, az érző lét szomjazása. A természet bizonyos mélyen fekvő lényege, amely munkája során szembetűnő, viszont eredete és oka érthetetlen, a 'periodicitás törvénye'-ként nyilvánul meg. „Az olyan váltakozás, mint a nappal és éjszaka, élet és halál, alvás és ébrenlét, olyan általános tények, annyira tökéletesen egyetemesek és kivétel nélküliek, hogy könnyű megérteni, bennük látjuk a világegyetem abszolút alapvető törvényeinek egyikét.”²⁰ Mindenütt az apály és dagály, a ritmus, a kozmikus szív összehúzódása és kitágulása, nyilvánul meg mindenhol. De ennek oka elkerüli a figyelmünket, nem tudjuk megmondani, miért vannak így a dolgok; csak azt látjuk, hogy így vannak. Az ezoterikus filozófiában pedig ugyanezt a törvényt a világegyetemek kiáradását és visszahúzódását is leíró törvényként ismerjük, Brahma nappalaként és éjeként, a Nagy Lehelet ki- és belégzéseként.

Ezért ábrázolták a hinduk a vágy istenét úgy, mint a megnyilvánulásra való törekvést. „Káma a Rig Vedában (X. 129.) annak az érzésnek megszemélyesítője, amely a teremtésre vezet és ösztönöz. Ő volt az *első mozzanat*, amely arra indította az Egyet, a tisztán elvont alapelvől (princípiumból) való megnyilvánulása után, hogy teremtsen. Először a vágy ébredt fel abban, ami az elme elsődleges csírája volt, és amit a bölcsek értelmükkel kutatva, a Lény és nem-Lény közti összekötő kapocsként ismertek fel.”²¹

¹⁹ I.m.

²⁰ H.P. Blavatsky: Secret Doctrine (Titkos Tanítás) I. kötet, 45. old.

²¹ Uo., II. kötet, 185. old.

A káma lényegében sóvárgás a tevékeny, érző lét után, az élénk érzékelés léte, a szenvedélyes élet zajos kavargása után. Amikor a szellemi intelligencia kapcsolatba kerül az érzékelésnek ezzel a szomjával, első tevékenysége az, hogy megerősíti azt. A Stanza így mondja: „Saját lényegükkel töltötték meg (erősítették) a kámát.”²² Így a káma válik mind az egyén, mind a világegyetem számára az újraszületés elsődleges okává, és amint a Vágy vágyakká válik szét, azok a gondolkodót leláncolják a földhöz és időről időre visszahozzák az újraszületésbe. A hindu és buddhista szentírások telve vannak ennek az igazságnak ismétlésével. A Bhagavad Gitában így olvassuk:

„Akinek értelme (Buddhi) semmihez sem ragaszkodik, aki énjét legyőzte, vágyai kihaltak, a lemondásával a kötelezettségektől való mentesség legnagyobb tökéletességébe jut.”²³

Az Udanavargában, a Dhammapada északi-buddhista változatában, tibetiből fordítva, ugyanezt a magyarázatot találjuk:

Nehéz annak megszabadulni a vágyaktól, akit fogva tartanak a vágy bilincsei, mondja az Áldott. A rendíthetetlen, aki nem törődik a vágy boldogságával, leveti azokat, és rövidesen eltávozik (a nirvánába).

Újra és újra keresve azt (a létet), újra és újra az anyaméhbe kerülnek; a lények jönnek és mennek; a lét egyik állapota követi a másikat. Nehéz elvetni azt (a létet) ebben a világban. Az, aki az érzékiséget levetette, aki kihúzta a (lét) magvát, nem lesz többé alávetve az újraszületésnek, mert véget vetett az érzékiségnek.

A délbuddhista egyház szentírásaiban állandóan ugyanazt az eszmét hangsúlyozzák. Kérik a tanulót, hogy ne legyen öntelt, amíg ’el nem érte vágyai kialvását’ és miután leírja, milyen módon kötik a vágyak és szenvedélyek az embereket a földi élethez, a Dhammapada így folytatja:

Az, aki elérte a beteljesedést, aki nem reszket, aki szomj és bűn nélkül való, az letördelte az élet minden tüskéjét: ez lesz az ő utolsó teste. Aki szomj és vonzalom nélkül való, aki megérti a szavakat és jelentésüket, aki ismeri a betűk sorrendjét (hogyan melyek vannak előbb és melyek azután), az az utolsó testét kapta, azt nagy bölcsnek, nagy embernek nevezik. „Mindent legyőztem, mindent tudok, az élet minden helyzetében romlottságtól mentes vagyok; mindent elhagytam és a szomjúhozás megsemmisítése által szabad lettem.

A diadalmas megnyilvánulás pedig, amikor Gautama eléri a buddhaságot, így hangzik:

Keresve ennek a templomnak készítőjét, sok születést kell megtapasztalnom addig, amíg meg nem találom (őt); és fájdalmas dolog újra és újra megszületni. De most, óh, templom építője, megtaláltalak –; nem fogod ezt a templomot újra felépíteni. Minden szarufád összetörve, gerendád porrá zúzva; az elme, közeledve az Örökkévalóhoz, eljutott minden vágy kialvásához.

Ha a tanuló megértette a vágy természetét, rájön, miért szükséges annak megsemmisítése a szellemi ember tökéletesítéséhez. A vágnak léteznie kell, amíg a tapasztalatok gyümölcseit le nem arattuk, mert a növekedés csupán ezekből a learatott tapasztalatokból táplálkozhat és tarthatja fenn magát. Így, amíg hiányzik a tapasztalat, az utána való vágy csillapíthatatlan marad, az ego pedig újra és újra visszatér a földre. De bilincseinek egyenként le kell hullaniuk, amint az ego eléri eszközének tökéletesedését, mert a vágy *személyes és ezért önző*, és ha vágy sugallja a cselekedetet, a cselekedet tisztasága beszennyeződik. Az arhát-ság feltétele a szüntelen tevékenység minden személyes viszonzás nélkül, az arhát „árasszon fényt mindenkire, de ne vegye el senkitől”²⁴. Ezért a felfelé haladás során egyik vágyat a másik után

²² Uo., 170. old.

²³ Bhagavad Gita, XVIII. 49.

²⁴ H.P. Blavatsky: A Csend Hangja 73. old.

kell eloldoznia: a személyes élvezet, a személyes haszon, a személyes öröm, a személyes vonzalmak, a személyes teljesítmények utáni vágyakat, végül pedig valamennyi közül a legnehezebben felismerhetőt, a személyes tökéletesedés utáni vágyat, mert a személyes ének el kell vésznie az Egy Énben, aki minden élő Énje.

Szükség van viszont arra, hogy két félreértési lehetőségre figyelmeztessünk. Először: a személyes szeretetet nem kiölni kell, hanem kiterjeszteni, amíg csak egyetemessé nem válik; nem legkedvesebbjeinket kell kevésbé szeretnünk, hanem mindenkinek kedvessé kell válnia úgy, hogy bárki ember gyermekének fájdalma úgy facsarja szívünket, mintha a saját gyermekünké volna, és egyforma segítségre ösztönözzön bennünket. A szeretetünk szintjét magasabbra kell emelnünk, nem pedig alacsonyabbra. A szívet nem megfagyasztani kell, hanem mindenki iránt lángolóvá tenni. Ennek helytelen értelmezése, és a feladat óriási nehézsége az, hogy amikor megértik, a szeretet elfojtásához vezet, annak növelése helyett. A túlaradó szeretet, nem pedig a szeretetnélküliség fogja megváltani a világot. A mahatma a részvét óceánja, nem pedig jéghegy.

Könnyű belátni, miért kell e kiterjedésnek megelőznie a mesteri fokozat elérését, mert a Mester erői mindenki javát szolgálják, nem pedig egy adott család vagy nemzet felemelkedését. Az emberiség szolgálja őt, a segítségéhez pedig a rászorultságnak, és nem a rokon kapcsolatnak kell vezetnie. Az emberfeletti erőkhöz emberfeletti pártatlanságot kell párosítania, a személyes jóindulatnak pedig sosem szabad latba esnie az igazság mérlegénél. Minden embert meghaladóan kell kötelessége rabjának lennie, mert erről az útról való legkisebb letérése is az Ő nagyságával arányos következményeket von maga után. Neki a jó irányban működő erőnek kell lennie, a jónak pedig olyan mederben kell folytania, amelyben legnagyobb a szükség rá, nem abban, amelyet a személyes vonzalom vagy faji részrehajlás hozott létre. Ezért van szükség a hosszú gyakorlásra, a személyes aszkétaságra, az elszigeteltségre, amik a tanítványság előfeltételei.

Másodszor: a tevékenységnek nem szabad azért megszűnnie, mert a tanítvány nem keresi többé a cselekedet gyümölcsét, mint jutalmat. „Egy könyörületes tett elmulasztásából halálos bűncselekedet válik... Tartózkodni akarsz a cselekvéstől? Szabadságát lelked nem így módon nyeri el. Nirvána eléréséhez az Én ismeretét kell megszerezned, az Én ismerete pedig a szerető cselekedetek gyermeke”²⁵. Amíg viszont a cselekvést az emberi erőktől telhető legnagyobb erőfeszítéssel kell végezni, a személyes megelégedettségben jelentkező eredmény utáni vágnak el kell múlnia. A jó cselekedetet annak segítő voltáért kell végrehajtani, mások hasznáért, nem mások dicséretéért vagy önmagunk megelégedettségéért, sőt még a belső fejlődésre való finomabb vágyakozásból sem. A cselekvés és a cselekvés gyümölcsei utáni vágy közötti sikertelen különbségtétel vezetett a Kelet népeit jellemző stagnáláshoz és passzivitáshoz, mert a szellemi önzés és közöny a hanyatlásukat idézte elő.

Ahogy ez az érző lét utáni általános vágy az újraszületés okozója mindenütt, ugyanúgy meghatározó oka minden egyéni újraszületésnek a földi élet íze utáni megújuló vágy. Amikor a földön leélünk egy hosszú életet, és tapasztalatok sorát gyűjtjük össze, ez a vágy a fizikai lét után egy időre kielégül és a vágy a pihenés felé fordul. Ekkor következik a testnélküliség időszaka, amely alatt az ego mintegy önmagába vonul vissza, megszűnik kifelé működni a fizikai síkon és minden energiáját a belső tevékenységre irányítja, újra áttekintve összegyűjtött tapasztalatainak sorát, az éppen befejezett földi élet termését, szétválasztva és osztályozva azokat, magába olvasztva, ami beolvasható, elvetve, ami elavult és használhatatlan. Ez a munka a devacháni időszakban történik meg, ennek ideje szükséges az asszimilációhoz, és az egyensúly megteremtéséhez. Ahogyan egy munkás elmegy otthonról és összegyűjti a munkájához szükséges anyagokat, majd miután összegyűjtötte, hazatér, szétválogatja és rendezzi azokat, aztán nekilát, hogy valami művészi vagy hasznos tárgyat készítsen belőlük, ugyanúgy a gondolkodónak, miután összegyűjtötte élete tapasztalatainak

²⁵ Uo. 41. old.

anyagait, bele kell azokat szőnie évezredes létének szövetébe. Éppúgy nem tevékenykedhet állandóan a földi élet forgatagában, mint ahogy a munkás nem gyűjtheti állandóan az anyagokat anélkül, hogy azokat valamivé feldolgozza, vagy amint az ember nem ehet állandóan anélkül, hogy az ételt megemésztené és felszívna, hogy testének szöveteibe beépítse. Ez a pihenés, amire minden lénynek szüksége van az aktív időszakok között, ez teszi a devachánt abszolút szükségessé, és ez utasítja rendre azt a türelmetlenséget, amellyel némely rosszul tájékozott teozófus bosszankodik az 'idő pazarlásának' eszméje ellen. Ne feledjük, hogy a pihenés olyan dolog, ami nélkül nem tudunk meglenni. 'A kifáradt és elkoptatott gondolkodó ego-nak' szüksége van rá és csupán 'a most kipihent ego' alkalmas az újrászületésre. Nincs meg a kellő energiánk ahhoz, hogy újra felvegyük a hús terhét, amíg a pihenés időszaka nem tette lehetővé a mentális és spirituális élet erőinek, hogy újra felhalmozódjanak a szellemi emberben. Csupán az újrászületek körforgásának vége felé válik évezredes tapasztalatai révén az ego olyan erőssé, hogy a 'devacháni megálló' nélkül képes legyen felkészülni az egymást gyorsan követő utolsó életei hatalmas erőfeszítéseire, megmászva a létezés létrájának hét utolsó fokát, fáradhatatlan izmaival, amelyeket a mögötte húzódozó hosszú emelkedő tett keménnyé.

A fejlődés egyik fajtáját – az imént megbeszélte szükséges asszimilációs folyamaton túl, ami a további fejlődés egyik feltétele – el lehet végezni a devachánban. H.P. Blavatsky ezt mondja: „Bizonyos értelemben több tudást sajátíthatunk el; vagyis továbbfejleszhetjük bármely képességünket, amelyet szerettünk, és amely után vágytunk az életben, feltéve, ha az az elvont és eszményi területre vonatkozik, mint pl. zene, festészet, költészet, stb., minthogy a devachán csupán a földi élet idealizált és szubjektív folytatása.”²⁶

Ez megmagyarázhatja a néha felbukkanó, csodálatos gyermeki géniuszt, különösen a zenében, aki messze meghaladja ennek a művészetnek az árja gyökérfaj történelmében eddig ismert minden fokát. Mindazonáltal ne feledjük, hogy az elvont gondolkodás, az eszményi vágyak elszánt követése a devacháni időszaknak olyan irányt ad, amely azt aktív, és passzív fejlődési állapotba hozza. Noha a devachán alapvetően az okozatok világa, mégis, az itt bemutatott mértékig utánozza az okok világát, mindamellett az is igaz, hogy itt kell megszületnie annak az impulzusnak, ami forgásban tartja a kereket ezen a békés ösvényen. A devachánban nem teremtünk okokat, nem hozunk létre törekvéseket, de megengedett azokat a legmagasabb síkokat célzó törekvéseket folytatni, amelyekre az ember már a földi életben is képes volt. Azt, hogy miért kell itt meglennie ennek a lehetőségnek, könnyen beláthatjuk, mivel az elvont és eszményi magaslatokat a manaszi sugárzás világítja meg, fényben fürdik, és nem homályosodik el, amint a manasz-taidzsaszi (a fénylő vagy ragyogó manasz) láncaitól megszabadulva felszárnyal saját síkjára.

Egy érdekes kérdés merül fel ebben a helyzetben: amikor a pihenés időszaka elmúlik, azok az erők, amelyek az egót a földi életből kivitték, kimerülnek, az érző, fizikai lét utáni vágy újraéled, az ego készen áll, hogy áthaladjon 'a devachán küszöbén', és az újrászületés síkjára lépjen. Mi vezeti őt most ahhoz a bizonyos fajhoz, nemzethez, családhoz, amelyek segítségével fogja megtalálni új húsburkát, és mi dönti el, hogy milyen nemet fog viselni? Vonzódás? Szabad választás? Szükségszerűség? Nincs olyan kérdés, ami gyorsabban megfogalmazódna a kereső ajkán.

A karma törvénye az, ami csalhatatlanul vezeti őt ahhoz a fajhoz és nemzethez, amelyben meg fogja találni azokat az általános jellegzetességeket, amelyek alkalmas testet és szociális környezetet biztosítanak az ego által előző földi életeiben kiépített általános jellemzők megnyilvánításához és az elvetett magokból kikelt termés learatásához.

„Skandha-seregével a karma a devachán küszöbén várakozik, amelyen keresztül újra felbukkan az ego, hogy új testet öltön. Ez az a pillanat, amikor a megpihent ego jövődő végzete ott remeg az igazságszolgáltatás mérlegében, hogy most újra az aktív karmikus

²⁶ H.P. Blavatsky: Key to Theosophy (A teozófia kulcsa) 156. old.

törvény uralma alá kerüljön. Ebben a reá váró kész újraszületésben bűnhődik meg előző élete vétkeiért, egy újraszületésben, amelyet ez a titokzatos, kérlelhetetlen, de határozatainak igazságosságában és bölcsességében tévedhetetlen törvény választott ki és készített számára. Csak éppen nem valamiféle képzelt színpadias lángokkal, nevetséges szarvakkal és farkakkal ellátott ördögökkel telt pokolba, hanem bizony erre a földre kerül az ego, vétkeinek világába és színhelyére, ahol majd vezekelnie kell minden rossz gondolatért és tettért. Ahogy vetett, úgy fog aratni. Az újraszületés köréje gyűjti mindazokat az egokat, akik közvetlenül vagy közvetve szenvedtek az ő múlt személyiségétől, vagy annak öntudatlan kiélése miatt. A végzet az új ember útjába dobja ezeket, elrejtve a régi, az örök egot... Az új 'személyiség' nem több, mint egy új öltözet, annak sajátos jellegzetességeivel, színével, formájával és minőségével; de az igazi ember, aki viseli azt, ugyanolyan bűnös, mint a régi."²⁷

Így mondjuk az egyik testetöltés harcias személyisége révén az ego olyan okokat indít el, amelyek történelmének egy harcós korszakát élő fajban és nemzetben való újraszületésre hajlamosítják. Egy harcias, gyarmatosító típusú római egoja pl. az Erzsébet királynő korabeli Angliába sodródik, egy olyan nemzetbe és korszakba, amelyben a fizikai átöröklés kellő testet, a társadalmi erők pedig kellő környezetet szolgáltatnak a tizenöt évszázaddal korábban felépített jellem megnyilvánulásának.

A karma kötelének egyik fonata, mégpedig az egyik legerősebb, az utoljára leélt élet uralkodó hajlama és irányultsága. Az uralkodó hajlamok és bármely gondolati és cselekvési irány elszánt követése veleszületett képességként jelenik meg újra. Egy erős akaratú ember, aki következetesen nekilát a vagyonszerzésnek, aki ezt az elhatározását egész életén át hajthatatlanul és gátlástalanul követi, egy másik testetöltésben valószínűleg azok közé fog tartozni, akik közmondásosan 'szerencsések', akikről azt mondják, hogy 'minden arannyá válik, amihez hozzányúlnak'. Ezért olyan rendkívül fontos eszményeink megválasztása, életcélunk kiválasztása, mert az egyik élet eszményei a következő élet körülményeivé válnak. Ha azok önzőek, alantasak, anyagiassak, következő testetöltésünk olyan környezetbe hoz bennünket, amelyben ezek kezünk ügyébe kerülnek. Ahogy egy vasakat kikényszeríti a szerencsét itt, úgy nyúlik vasmarka a halál és újraszületés közötti szakadékon keresztül, és megragadja azt a célt, aminek megvalósítására elszánta magát. Nem veszít feszültségéből és erejéből a devacháni időszak alatt sem, hanem összeszedi minden energiáját, dolgozik a finomabb anyagban is úgy, hogy az egot visszatértekor az erős és szenvedélyes vágy által előkészített burok várja, amely alkalmas az előrelátott cél megvalósítására. Ahogy vet az ember, úgy arat, ura a sorsának és ha ideiglenes sikert, fizikai fényűzést akar felépíteni, senki sem mondhat neki nemet. Csak a tapasztalat tanítja meg rá, hogy a hatalom, gazdagság és fényűzés nem több, mint talmi csillogás, amelyekkel felöltöztetheti a testet, de az ego vacogó és mezítelen marad, hogy igazi énje nem elégszik meg a pelyvával, ami csupán disznóknak való eledel, és végül, miután jóllakatta a benne élő állatot és kiéhezette az emberit, sóvárgó szemét igazi hazája felé fordítja. Ámbár messzire vitte őt szeszélyes lába, sok életem keresztül fog küzdeni az egykor uralkodásra használt és most a szolgálat igájába hajtott erővel. Az erős ember, aki a másokon való uralkodásig növelte erőit, most arra fordítja azokat, hogy saját énjén uralkodjék, és alávesse magát a szeretet törvényének.

A kérdésre 'Mi határozza meg a nemet?' még megközelítőleg is nehéz válaszolni, és erre még nem kaptunk határozott felvilágosítást. Maga az ego nem nélküli, és számtalan újraszületése folyamán hol férfi, hol női testekben lakik. Minthogy az újraszületés célja a tökéletes emberiség felépítése, és ebben a tökéletes emberiségben a pozitív és a negatív elemeknek egyensúlyra kell találniuk, könnyen megérthető, hogy az egonak tapasztalás útján kell ezeket a jellegzetességeket a megfelelő fizikai alanyokban tökélyre fejlesztenie és ezért van szükség a nemek váltakozására. Megfigyelések alapján azt is meg kell jegyezni, hogy az emberi fejlődés jelenlegi szintjén a szintetizáló folyamatban történik előrelépés, és mindkét

²⁷ Uo. 141, 142. old.

fizikai nem csodálatra méltó típusaival találkozunk. Ezek a típusok olyan jellegzetességeket mutatnak, amik a történelem során a másik nemben fejlődtek ki, úgy hogy a férfiasság vonalán kifejlesztett erő, állhatatosság, bátorság egybeforrnak a nőiesség vonalán kifejlesztett gyöngédséggel, ártatlansággal, türelemmel, és időnként megpillanthatjuk, milyen lesz az emberiség, amikor az 'ellentétpárok', amelyek a fejlődés céljából szétváltak, a cél megvalósítása érdekében újra egyesülnek. Közben valószínűnek látszik, hogy a nemi tapasztalat állandóan helyreigazítja a fejlődés folyamatának egyensúlyát, és bármely adott szinten a megfelelő hiányzó tulajdonságokat szolgáltatja. Ugyancsak valószínű az is, hogy egyik nem részéről a másik ellen elkövetett rossz cselekedetek karmikus következményei visszahozzák a rosszat tevőket, hogy végigszenvedjék a megbántott nemben az általuk elindított okok hatásait.

Így húzza meg a karma a vonalat, amely az ego új testetöltéséhez vezető útját alakítja ki, ez a karma pedig nem más, mint az ego által elindított okok összessége. Tanulmányozva a karmikus erők ilyen működését, nem kellene figyelmen kívül hagyni, hogy az ego tisztább-teljesített előrelátásával kész elfogadni személyisége számára egészen más feltételeket is, mint amilyeneket maga a személyiség hajlandó lenne önmaga számára választani. Amikor a tapasztalat tanít, az nem mindig kellemes dolog, és a személyiség korlátolt tudásánál fogva sok olyan földi tapasztalatot kell szerezni, amik fölöslegesen fájdalmasnak, igazságtalannak és haszontalannak tűnnek. Az ego, mielőtt a 'test Léthé'-jébe merül, látja az okokat, amelyek az előtte álló testetöltés körülményeit eredményezik, látja a benne növekedésre serkentő lehetőségeket, és könnyen megérthetjük, milyen keveset fog nyomni a latban az összes múltó bánat és fájdalom, mennyire jelentéktelenek az éles és messzire tekintő szem számára a föld örömei és bánatai. Mert mi más is minden élet, mint egy lépés a „mindegyik testetöltő ego, vagy isteni lélek állandó haladásában a külsőtől a belsőbe, az anyagiból a szellemibe, minden fokozat végével abszolút egységbe jutva az isteni princípiummal. Egyik erőtlől a másikig, egyik sík szépségétől és tökéletességétől egy másik még nagyobb szépségéig és tökéletességéig, új dicsőséggel, friss tudással és erővel való gyarapodással minden ciklusban, ilyen minden ego rendeltetése.”²⁸

És egy ilyen rendeltetés esetén mire való a pillanat múltó szenvedése, vagy akár egy sötétbe borult élet gyötrelme?

AZ ÚJRASZÜLETÉS BIZONYÍTÉKAI

Az újrászületés bizonyítékai nem elégségesek egy teljes és általános bizonyítási folyamathoz, de olyan nagy valószínűséget jelentenek, amilyen csak lehetséges a természetben. Az általuk támogatott elmélet az egyedüli, amely megmagyarázza a nemzetek növekedését és hanyatlását, az egyéni fejlődés tényeit, az ember változatos képességeit, a történelem ismétlődő korszakait, az egyedülálló emberi jellemeket. Én megelégszem azzal, – bár biztosan tudom, hogy az újrászületés a természet egyik ténye – hogy úgy mutassam be, mint elfogadható munkahipotézist, mintsem bizonyított elméletet, mert azoknak írok, akik az emberi élet és történelem tényeiben keresik a bizonyítékokat, náluk pedig nem ugorhatjuk át az elfogadható hipotézisből való kiindulást. Azoknak, akik tudják, hogy igaz, nincs szükségük az én érveimre.

I. Vannak olyan emberek, – most élők és jelenleg nem a földi életben tartózkodók – akik visszaemlékeznek múltbeli testetöltéseikre, és azok eseményeire úgy tudnak visszaemlékezni, mint jelenlegi életük eseményeire. Az emlékezés – ami a tudatos lény tapasztalatának változó színtereit összekötő kapocs, és ami az egyéniség és személyiség érzékelésének hordozója – náluk átnyúlik az elmúlt születések és halálok küszöbén, és a halál éjszakái nem szakítják meg

²⁸ H.P. Blavatsky: Key to Theosophy (A teozófia kulcsa) 155. old.

az emlékezetük láncát jobban, mint ahogy azt a hétköznapi életünk napjait elválasztó éjszakák teszik. Elmúlt életeik eseményei jelenlegi önmaguk számára éppen olyan valódi élmények, mintha néhány évvel ezelőtt történtek volna, és azt mondani nekik, hogy ezeket az élményeket nem élték meg, olyan butaság számukra, mintha azon erősködnénk, hogy a tíz év előtt átélt események nem velük, hanem másvalakivel történtek volna meg. Nem bocsátkoznának vitába önnel, legfeljebb vállat vonnának, és nem beszélnének többet a témáról, mert nem lehet senkit meggyőzni arról, hogy a tudatában levő élmények nem valóságok. Másrészt egy ember tanúvallomása olyan tényekről, amit csak ő tud, nem bizonyítja ezen tények valóságát egy másik embernek, és ezért ez a bizonyíték a tapasztalón kívül senki más számára nem tekinthető meggyőző bizonyítéknak. Ez az újrászületés tényének végső bizonyítéka annak a számára, akinek emlékezete tanúskodik saját múltjáról. Ennek értéke a hallgató számára attól függ, milyen véleménye van az illetőnek a beszélő értelmi józanságáról és erkölcsi szintjéről. Ha a beszélő olyan valaki, aki nemcsak a mindennapi élet ügyeiben józan gondolkodású, hanem óriási szellemi erővel, kiemelkedő erkölcsi tisztasággal, szavahihetőséggel és hitelességgel rendelkezik, akkor ilyen körülmények között az az állítása, hogy visszaemlékezik életének mondjuk néhány évszázad előtti eseményeire és ezek helyi körülményeinek részleteire, valószínűleg számottevő súllyal rendelkezne azok számára, akik ismerik becsületességét és képességeit. Ez közvetett bizonyíték, de jó a maga nemében.

II. A növények, az állatok, az emberek mindannyian 'az öröklés törvénye' működésének jeleit mutatják, a szülőknek azt a hajlamát, hogy szervezetük sajátosságait átadják utódjaiknak. A tölgy, a kutya, az ember, felületes különbségektől eltekintve, az egész világon felismerhetők. Mindegyik keletkezésének és növekedésének megvan a határozott iránya; két sejtből, egy hímiből és egy nőiből származik mindegyik, a szülői sajátosságok vonalán fejlődve tovább. Az utód lemásolja a sajátos szülői jellegzetességeket, és bár az azonos fajú családok között nagy különbség lehet, mégis felismerjük a megegyező jellegzetességeket. A 'kutya' szóba beleértjük a bernáthegeyi kutyát, az ölebet, a vadászkutyát és az agarat, csakúgy, mint ahogy az 'ember' elnevezés magába foglalja a ceylonit, az angolt, a négert és a radzputot. De ha az értelmi és erkölcsi képességekkel kezdünk foglalkozni, mondjuk a különféle kutyáknál és embereknél, megdöbbenünk a jelentős különbségektől. A kutyáknál ezek a képességek aránylag szűk határok között mozognak; lehet okos vagy buta, harapós vagy megbízható, de a különbség az okos és buta kutya között aránylag kicsi. De mekkora a távolság az embernél, amely elválasztja a legalacsonyabbat a legmagasabbtól akár értelmileg, akár erkölcsileg: az egyik faj csupán 'egy, kettő, három és sok'-at tud számolni, míg egy másik fiai csupán fényévekben kifejezhető távolságokat számítanak ki. Az egyik faj fiai gyermeki érénynek tekintik szüleik legyilkolását, vagy helyesnek a hűtlenséget, míg egy másik egy Xavéri Szt. Ferencsel, Howarddal, Lloyd Garrisonnal ajándékozza meg az emberiséget. Az embernél, a földet benépesítő sok faj közül csakis az embernél találunk ilyen nagy fizikai egységet és ilyen óriási értelmi és erkölcsi eltéréseket. Elfogadom, hogy az előbbi oka a fizikai öröklődés, de szükségem van néhány új tényezőre az utóbbi okának megmagyarázásához, amely az állatnál nem áll fenn.

Az újrászületés – állandó értelmi és erkölcsi egojával, aki tapasztalással tanul, fejlődik évezredek át – elegendő okot kínál. Olyan okot, amely azt is megmagyarázza, miért fejlődik az ember mentális és erkölcsi szempontból, míg az állatok változatlanul maradnak, eltekintve attól az esettől, amikor az ember mesterségesen tenyészt és tanítja őket. Amennyire csak a feljegyzések visszanyúlnak, a vadállatok úgy éltek, ahogy ma is élnek, ragadozó vadállatok, bivalycsordák, majomtörzsek, hangyaközösségek – élnek és halnak, nemzedékről nemzedékre, ismételve a szülői szokásokat, a megszokott kerékvágásban sodródva, magasabb rendű társadalmi élet nélkül. Náluk is megvan a fizikai öröklődés ugyanúgy, mint az embernél, de az nem nyújt – nem is nyújthat – felhalmozott tapasztalatot, ami lehetővé teszi az örök emberi ego számára, hogy állandóan előre haladjon, nagy

civilizációkat hozzon létre, tudást gyűjtsön, mind feljebb és feljebb emelkedjen úgy, hogy senki sem szabhatja meg a határt, amely fölé az emberiség ne növekedhetne.

Ez az állandó elem az, ami az állatokból hiányzik, az embereknél pedig jelen van, ez az, ami megmagyarázza, hogy az állatok miért maradnak viszonylag változatlanok, és miért fejlődik az ember. Nincs egyéni raktár, amelyben az állat a tapasztalatokat gyűjthetné. Az ember viszont, aki tapasztalatainak lényegét a halhatatlan ego-ban gyűjti, egyik életét a másik után ezzel a saját tulajdonát jelentő gyűjteménnyel kezdi el, és így megvan a lehetősége a folytatólagos egyéni növekedésre. Mert a tudat kivételével mi más módon volna átadható az intellektuális tapasztalat? A szervezetet módosító fizikai szokások átadhatók fizikailag, mint az ügetés hajlama a lónál, a szimat a kutyánál és így tovább; az állatoknál és az embereknél egyaránt közismertek ezek a tények. Ugyanígy közismert az állat értelmi és erkölcsi stagnálásának ténye, összehasonlítva az ember fejlődőképességével.

Egy másik figyelemre méltó tény az, hogy semmiféle külső befolyás nem tudja a legalacsonyabb emberi fajok agyára rákényszeríteni azokat az alapvető erkölcsi alapelveket, amelyeket a haladottabbak agya úgyszólván az első pillanatban feldolgoz. Az 'agyberendezésnél' valamivel többre van szükség egy értelmi vagy erkölcsi dolog felfogásához, azt a valamit pedig semmiféle képzés meg nem adja. A gyakorlás érzékennyé teheti ezt a berendezést, de szükség van az egótól jövő ösztönzésre, mielőtt ez a készülék a kívülről jövő ösztönzésekre felelni tudna. Az a tény sem mond ennek ellent, hogy egy mindenféle emberi közösségtől elzárt európai gyermek kiszabadulásakor elállatiasodott, és alig volt emberi; mert a fizikai szervezetnek szüksége van a reá ható egészséges fizikai befolyásokra, ha használni akarjuk azt a fizikai síkon, és ha természetellenes bánásmód tönkreteszi, éppúgy nem tud az egótól jövő ösztönzésekre válaszolni, mint ahogy a nedvességnek és rozsdásodásnak kitett zongora rossz húrjai nem képesek dallamos hangokra.

III. Egy család keretei között vannak bizonyos öröklődő sajátságok, amelyek állandóan visszatérnek, és bizonyos családi hasonlatosság egyesíti a család tagjait. Ezek a fizikai hasonlatosságok nyilvánvalóak, és az öröklődés törvényének bizonyítékaként tekintik őket. Ez rendben is volna. De melyik törvény magyarázza meg a mentális képességek és az erkölcsi jellemzők megdöbbentő különbségeit, amelyek egy család szűk körében előfordulnak, ugyanazon szülők gyermekei között?

Egy csendes családi életet élő, emberöltők óta ugyanazon a helyen megtelepedett családba beleszületik egy vad, kalandozó szellemű ifjú, akit semmiféle fegyelem nem tud megzabolázni, semmiféle csábítás nem tud visszatartani. Hogyan lehet egy ilyen típust ilyen környezetben megtalálni, ha a mentális és erkölcsi természet ősi forrásokból ered? Vagy megszületik egy 'fekete bárány' egy nemes és tiszta családba, összeszorítva az őt szerető szíveket, megbecstelenítve a makulátlan nevet. Honnan jön ő? Vagy a tisztaság fehér virága bontakoztatja ki ragyogó szépségét zord és durva családi környezetben. Honnan hullott ennek a becses virágnak magva ilyen gonosz földbe?

Mindezekben az esetekben az újraszületés fejti meg a rejtélyt, amely a mentális és erkölcsi tulajdonságokat a halhatatlan egoba helyezi, nem pedig a szülőktől származó fizikai testbe. Nagy fizikai hasonlóság van olyan testvérek között, akik mentális és erkölcsi jellemzőikben annyira távol állnak egymástól, mint a Föld sarkai. Az öröklődés megmagyarázza az egyiket, de nem tudja megmagyarázni a másikat.²⁹ Közbelép az újraszületés tana, hogy betöltse a hézagot, és így teljessé tegye az emberi növekedés elméletét.

²⁹ Nem feledkezem meg a reverzióról, sem annak a kérdéséről, hogy ezek az elütő típusok hogyan kerülnek egy családba, ha az egók – ahogy mondják – a nekik megfelelő környezetbe vonzódnak, de erről majd az ellenvetések fejezetében beszélünk. [Reverzió: valamely ősi tulajdonság újbóli megjelenésével járó öröklődő megváltozás – a ford. megjegyzése]

IV. Ugyanez a probléma merül fel még határozottabban ikrek esetében, amikor nemcsak a gyermekek ősei azonosak, hanem még születés előtti körülményeik is. Mégis az ikreknél gyakran a legtökéletesebb fizikai hasonlóság a mentális és erkölcsi jelleg erős különbségével kapcsolódik össze. Másik jelentős tény az ikrekkel kapcsolatban az, hogy gyermekkorukban gyakran még az anya vagy dada éles tekintete sem tudja őket megkülönböztetni egymástól. Ezzel szemben később az életben, amikor a manasz már működött a fizikai burkon keresztül, úgy megváltoztatja azt, hogy a fizikai hasonlóság csökken, és a jellem különbségei rányomódnak a változékony tulajdonságokra.

V. A gyermeki koraérettség is magyarázatra szorul a tudomány részéről. Hogy mutatható fel a négy éves Mozart olyan tudást, amire senki sem tanította? Nemcsak hajlamot a dallamokhoz, hanem 'ösztönös' képességet a benne megszólaló dallamok hangszerelésére, olyan hangszerelésekre, amelyek egyike sem szegi meg az összhangzattan bonyolult törvényeit, amiket a zenészeknek türelmes tanulmányozással kell elsajátítaniuk. 'Muzikális családból született'. Persze, különben nehéz volna elképzelni, honnan kaphatott transzcendentális zsenialitása megnyilvánításához szükséges finom fizikai eszközt. Viszont ha a családja adta neki a zsenialitást, az annak megnyilvánulásához szükséges fizikai eszközhöz hasonlóan, akkor az ember szeretné tudni, miért van az, hogy oly sok embernek van fizikai zeneszerszáma, de miért nem mutatta meg rajta kívül senki azt az erőt, amely szimfóniákban, szonátákban, operákban, misékben tört elő, ami ékes zuhatagokban ömlött abból a kimeríthetetlen forrásból. Hogyan keletkezhetett egy ilyen hatalmas kiadás annyira nem kielégítő okból? Merthogy az egész Mozart-családban csak egy MOZART volt. Sok más esetet is lehetne idézni, amelyben a gyermek megelőzte tanítóit, könnyedén megcsinálva azt, amit azok nagy fáradtsággal hajtottak végre, és gyorsan megtéve azt, amit azok semmiképpen sem tudtak véghezvinni.

VI. A gyermeki koraérettség csak a zseniség megnyilvánulásának egy formája, de maga a zsenialitás magyarázatra szorul. Hogy honnan jön, azt nehezebb követni, mint a madarak nyomát a levegőben. Egy Platon, Dante, Bruno, Shakespeare, Newton – honnan jönnek az emberiségnek ezek a ragyogó gyermekei? Középszerű családokból származnak, az elsők és az utolsók, akik halhatatlanná tették a család nevét, olyan családokból, amelyek ismeretlensége határozott bizonyítéka annak, hogy csak átlagos képességekkel rendelkeztek. Megszületik egy gyermek, akit szeretnek, becéznek, büntetnek, nevelnek, mint mindenki mást; majd a fiatal sas hirtelen felszáll a ház eresze alatt lévő verébfészekből a Nap felé és szárnyainak suhogása megremegteti a levegőt. Ha ilyen dolog történik a fizikai síkon, ne mormoljunk, 'öröklődés és a reverzió szokatlan esete'; keressük meg a sas-szülőt, és ne nyomozzuk a verebek családfáját. Így tehát, amikor az erős ego leszáll a középszerű családba, géniuszának okát az egóban kell keresnünk, nem pedig a család származásában.

Meri-e bárki is öröklődéssel magyarázni az olyan nagy erkölcsi géniuszok világra jöveteltét, mint Lao-Ce, Buddha, Zarathustra, Jézus? Lehet-e azt az isteni gyökeret, amelyből az emberiség eme virágai szökkentek szárba, a fizikai ősök talajából kiásni, elbűvölő életük forrását az átlag emberiség kis forrásában megtalálni? Honnan hozták magukkal velük született bölcsességüket, szellemi éleslátásukat, az emberi szomorúság és nélkülözés ismeretét? Az embereket úgy elkápráztatta tanításuk, hogy természetfeletti istenség kinyilatkoztatásának álmodták őket, holott az emberi életek százainak érett gyümölcsei ők. Azoknak, akik elutasítják a természetfeletti istenséget, vagy el kell fogadniuk az újraszületést, vagy azt, hogy származásuk eredetének kérdése megoldhatatlan. Ha az átöröklés Buddhákat és Krisztusokat tud létrehozni, többet is adhatna nekünk belőlük.

VII. Ugyanezt a következtetést kell levonnunk, ha megfigyeljük, milyen nagy különbség van az emberek különféle tudást elsajátító képessége között. Vegyünk két valamekkora értelmi képességgel rendelkező személyt, inkább okosat, mint butát. Mutassuk be mindkettőjüknek ugyanazt a filozófiai rendszert. Az egyik gyorsan felfogja főbb alapelveit, a

másik passzív és közömbös marad. Mutassunk be ugyanennek a kettőnek valami más rendszert, és helyzetük megfordul. Az egyiknek 'hajlama van' az egyik fajta, a másikkal egy másik fajta gondolat iránt. Két tanuló vonzódik a teozófia felé, és elkezdik azt tanulmányozni; egy év múlva az egyik jártas alapvető elméleteiben és képes alkalmazni azokat, míg a másik egy útvesztőben küszködik. Az egyiknek minden alapelv ismerősnek tűnt, amikor megmutatták neki; a másik számára azok újak, érthetetlenek, idegenek. Aki hisz az újraszületésben, megérti, hogy a tanítás régi az egyiknek, és új a másikkal. Az egyik gyorsan tanul, mert emlékszik, csupán múltbeli tudást elevenít fel újra; a másik lassan tanul, mert tapasztalatai nem tartalmazzák a természet ezen igazságait, és fárasztó munkával először szerzi meg őket.

VIII. Szorosan hozzátartozik a múltból származó tudás ilyen gyors felfrissítéséhez az intuíció, amely egy igazságot bemutatása pillanatában igaznak ismeri el, és nincs szüksége a bizonyításhoz az érvelés lassú folyamatára. Az ilyen intuíció nem más, mint egy korábbi életben megismert tény felismerése, bár a jelenben először találkozunk vele. Ismertetőjele, hogy semmiféle érv nem erősíti meg azt a belső meggyőződést, ami a helyzet észlelésekor belül kialakult. Valóságát bizonyító érvek kereshetők és összeállíthatók mások kedvéért, de nem szükségesek a benne hívő ember meggyőzéséhez. Ami őt illeti, ezt a munkát korábbi tapasztalatai során már elvégezte, és nincs rá szüksége, hogy még egyszer megtegye ugyanazt az utat.

IX. Az újraszületés megoldja – mint ahogyan egyetlen más elmélet sem – a körülmények, képességek, és lehetőségek egyenlőtlenségének problémáját, amely egyébként annak a bizonyítéka lenne, hogy az életnek nem alkotórésze az igazság, és az emberek csak egy felelőtlen teremtő kegyének, vagy a lelketlen természet vak erőinek játékszerei. Megszületik egy gyermek olyan aggyal, ami alkalmas eszköz minden állati szenvedélyhez, 'bűnöző aggyal', ami gonosz vágyak, brutális ösztönök hordozója; egy tolvaj és egy utcalány gyermeke, életnedve bűzös és mérgezett forrásból ered, környezete bűnös módszerekre és minden rosszra megtanítja. Egy másik nemesen formált aggyal születik meg, amely alkalmas a legpompásabb értelem megnyilvánítására, csupán kevés olyan fizikai anyaggal, amely embertelen szenvedélyek alapjául és eszközéül szolgálhatna. Tiszta és komoly szülők gyermeke, fizikai eszköze jó anyagokból épült, környezete pedig a jó magaviselet útjaira ösztökéli, jó és nagylelkű cselekvésre készíti, segíti minden rossz és gonosz gondolat elnyomásában.

Az egyiket szervezete és környezete bűnöző életre ítéli, vagy legjobb esetben, ha a benne lévő isteni érzékelhetővé válik, rettentő küzdelem vár rá óriási akadályok ellen, olyan küzdelem, amelynek – még ha győzelemben is végződik – a győztest kimerülten, meggyomorítva, összetört szívvel kell hátrahagynia. A másikat szervezete és környezete jótékony tevékenységű életre ítéli, és küzdelme nem az őt lehúzni akaró gonosz ellen fog irányulni, hanem a magasabb jóért, ami felfelé vonzza.

Honnan e különböző sorsok, ha ezek az emberi lények először lépnek az élet színpadára? Mondhatjuk azt, hogy valamilyen tudatos és mindent uraló Gondviselés teremt két életet, az egyiket a legnagyobb züllésre átkozva, a másikat a legmagasztosabb lehetőségekkel megáldva? Ha ez így van, akkor egy mérhetetlen igazságtalanság markában nyöszörgő és tehetetlen emberiség csupán összeborzadhat és behódolhat, de nem beszélhet többé igazságról és szeretetről, mint az általa imádott Istenség jellemzőiről. Ha a természet vak erői hoznak létre egy ilyen eredményt, akkor az ember ugyancsak tehetetlenül van kiszolgáltatva általa felfoghatatlan és irányíthatatlan erőknél, és amíg csak faja fennmarad, szíve körül kell tekeregjen az igazságtalanság fölött érzett sértődöttség mérges kígyója, minthogy a jó és a rossz sorsokat a vak szerencse kereke forgatja ki, sorsokat, amik úgy hullanak az ember ölébe, hogy nincs hatalma elfogadni vagy visszautasítani azokat.

De ha igaz az újraszületés, akkor igazság uralkodik a világban, és az ember sorsa a saját kezében van. Gonosz gondolatok és cselekedetek létrehozása, mások bántása, önző célok lelkiismeretlen hajhászása az újraszülető ember számára olyan agyat építenek fel, amely alkalmas eszköz az ilyen hajlamok fokozott megnyilvánítására, olyan agyat, amelyben minden gonosz hajlamra kitaposott ösvény vár a könnyű működéshez, és amelyben a jó erők hiába keresnek majd fizikai szervet kifejeződésükhöz. Az ilyen rossz fizikai eszközzel rendelkező természet a neki megfelelő környezetbe vonzódik, amelyben lépten-nyomon kínálkoznak a gonosz cselekedetek lehetőségei, olyan szülőkhöz, akik megmételvezett testeit tudják az ilyen megnyilvánuláshoz legalkalmasabb fizikai anyagot szolgáltatni.

Borzasztó? Igen, éppen olyan borzasztó, amilyen az, hogy a folytonos részegeskedés a test és agy elpusztításához vezet. De ahol igazság, megmászthatatlan törvény létezik, ott van remény, mert akkor nem a széltől kergetett szalmaszálak, hanem sorsunk gazdái vagyunk, mivel megfelelő tudással felhasználhatjuk ezeket a törvényeket, amelyek sosem hagynak cserben, és amelyek segítőkinkké, nem pedig ellenségeinkké válnak. Mert ahogy az ember építhet gonoszságot, úgy építhet jóságot is, akkor pedig az imént felvázolt eredményeknek a fordítottja érhető el. A rossz gondolatokkal és tettekkel szembeni ellenállás, mások türelmes szolgálata, lelkiismeretes odaadás önzetlen célokért, ezek építenek az újraszülető ember számára olyan agyat, amely alkalmas eszköz az ilyen törekvések fokozott megnyilvánítására, olyan agyat, amelyben minden jó hajlamra kitaposott ösvény vár a könnyű működéshez, és amelyben a gonosz erők pedig hiába keresnek kifejeződésükhöz alkalmas fizikai szervet. Az ilyen természet is vonzódik a neki megfelelő jó környezetbe, amelyben a jóra való lehetőségek hemzsegnek körülötte, olyan szülőkhöz, akik méltók fizikai burkának felépítéséhez. De minden esetben az építész, az ego terve szerint épül a burok és ő felelős a műért.³⁰

Az újraszületés tehát megmagyarázza az emberek törekvései és képességei között levő rendkívüli ellentéteket. Találunk egy nagyravágyó elmét bebörtönözve egy teljesen alkalmatlan testbe, és tudjuk, hogy egy korábbi életben képességeit nemtörődöm módon használta, s ez az, ami őt most akadályozza. Találunk egy másikat, aki a legmagasabb képességek után sóvárog, megrendítő lelkesedéssel küszködik, hogy a legkifinomultabb képességeket megszerezze, míg szálnalmasan kudarcot vall az elsajátítandó filozófia legelemibb és legalapvetőbb tételeinek feldolgozásában, vagy egy nagyjából önzetlen és hasznos élet szerény követelményeinek beteljesítésében. Felismerjük, hogy a múltban kedvező alkalmakat mulasztott el, komoly képességek lehetőségeit hagyta figyelmen kívül, vagy készakarva vetette el úgy, hogy az ego felfelé vezető útja most akadályokba ütközik, ereje megbénul, a lélek pedig szálnalmas és reménytelen mohósággal sóvárog tudás után, amit bár semmiféle külső hatalom nem tagad meg, de az mégis elérhetetlen, mert nem képes meglátni, holott a lába előtt hever.

Van egy másik gondolat, amely talán azoknak vonzó, akik egy személyes, minden felett uralkodó gondviselésben hisznek, ami az emberek lelkeit teremti. Helyes-e úgy elképzelni az Istenséget, mint aki teremtményeinek intésére és szólítására vár, hogy teremőerejének felhasználásával az emberek szenvedélyeit és buja vágyait támogassa, hogy olyan emberi szellemet teremtsen, aki valamely zabolátlan, saját vágyait kielégítő gonosz tettekből eredő testben lakjon? Az új szellemeknek ez a fajta folytonos teremőése, hogy azok olyan formákban lakjanak, amelyek léte emberi szeszélytől függ, visszataszító lehet azok számára, akik egy Isteni Lény eszményét imádják. Még sincs más lehetőség, ha hisznek abban, hogy az

³⁰ Sose feledjük, hogy világi rang, gazdagság stb. nem függ össze a jó és rossz környezettel. A szövegben leírt első extrém esetben a környezet határozottan gonosz, a másodikban viszont az egót világi problémák vehetik körül, éppen azért, mert már elnyerte a növekedés lehetőségének jogát. Egy közepes, önző élet könnyen vezetheti az egót fizikailag nagyon kényelmes környezetbe, ahol könnyen alakulhat és fejlődhet ki az önzés.

ember szellem – vagy van szelleme, ahogy azt többnyire megfogalmazzák – és elvetik az újraszületést.

X. Egy másik érv – ami csak azoknak felel meg, akik hisznek az ember halhatatlanságában – az, hogy minden, ami az idők folyamán elkezdődik, az idők folyamán be is fejeződik. Mindannak, aminek kezdete van, vége is van, és a halál utáni halhatatlanságnak szükségképpen megfelel a születés előtti öröklét. Ezért jelentette ki Hume, hogy a lélekvándorlás a lélek egyetlen elmélete, amelyre a filozófia hallgathat, minthogy 'ami elpusztíthatatlan, annak létrehozhatatlannak is kell lennie'. Annak a gondolatnak, ami a filozófia méltóságáig emelkedik, vagy el kell fogadnia az újraszületést, vagy azt, hogy az egyéni lét a halál után megszűnik.

XI. És mégis, nem ésszerűtlen-e valahogy, ha adva van az emberben levő szellemi intelligencia halhatatlansága, azt feltételezni, hogy egy ilyen intelligencia mondjuk egy Fidzsi szigetlakó testébe költözik, majd elhagyja azt, és soha nem tér vissza, hogy megtanulja azt a számtalan leckét, amikre a földi élet taníthatja, de amikre még nem tanította meg? Láthatjuk, hogy mennyivel több értelmi és erkölcsi növekedés lehetséges egy ember számára a földön annál, mint amennyit egy Fidzsi szigetlakó ér el. Miért kellene ennek az intelligenciának véglegesen elhagyni a földi életet, mielőtt annak minden leckéjét elsajátította? Az ilyen tapasztalatlan intelligenciát a szellemi élet valamely magasabb formájába küldeni annyit jelentene, mint egy alsó tagozatos iskolásfiút egyetemre küldeni. A józan ész parancsolja neki azt, hogy a szünidő pihenése után visszatérjen az egyik osztályból a másik osztályba, járja ki azt, amíg csak meg nem tanulja mindazt, amire ez az iskola megtaníthatja, és ezután lépjen tovább a középiskola gazdagabb élete és mélyebb tudása felé.

XII. Az analógia sugallja az időleges és állandó elemek egyidejű létezését egy életciklusban. A fa levelei születnek, kifejlődnek és lehullanak; életük alatt táplálékot vesznek fel, a fa számára hasznos anyagokká változtatják, átadják életenergiájuk eredményét a fának és meghalnak. Nem támadnak fel újra, de a fa megmarad, és tavasszal újabb lombkoronát növeszt. Ugyanígy él a személyiség is, begyűjti a tapasztalatokat, örök értékekké alakítja át, átadja a maradandó fának, amiből származik, azután elpusztul. A tél elmúltával az ego újabb személyiséget bocsát ki, hasonló munka elvégzésére, hogy így építse fel és táplálja az ember fájának növekedését. Ugyanezt látjuk az egész természetben: az időleges szolgálja az időtlent, a tartósabb élet növekedéséért dolgozva, amelynek ő maga csak átmeneti sarjadéka.

XIII. A történelmi események ismétlődő ciklusai nagyszámú személy tömegekben való újraszületésére utalnak. Azt találjuk, hogy tizenöt évszázados időszakok lezárulásakor újra megjelennek azok az intelligencia és karakter típusok, amik ezeknek az időszakoknak kezdetét jellemezték. A tanulmányozó hasonlítsa össze – szem előtt tartva ezt a gondolatot – a római történelem Augustus-korabeli korszakát az angol történelem Erzsébet-korabeli korszakával. Hasonlítsa össze a hódító, gyarmatosító, birodalom-építő rómaikat az angolokkal. Hasonlítsa össze a Krisztus utáni III. és IV. század vallási gondolatáramlatait a XVIII. és XIX. századéival, és figyelje meg, megtalálja-e a misztikus és gnosztikus gondolatok elterjedtségében a negyedik századi gondolatok ismételt felbukkanását. Ha már egy ideje folytatja ez irányú tanulmányait, kezdi megérteni, hogy a teozófiai könyvek állítása – a 15 évszázad, mint 'az újraszületések közötti átlagos időköz' – nem pusztán elképzelés vagy találgatás.

XIV. A fajok emelkedése és hanyatlása is az újraszületés elméletével magyarázható meg a legjobban. Megfigyelhető, hogy egyes fajok, a hanyatlásukat megakadályozni akaró erőfeszítések ellenére kihalófélben vannak; asszonyaikat meddőség sújtja, és így számuk állandóan csökken, teljes kihalásuk csupán idő kérdése. Az újraszületést valló azt mondja: 'Az egók elhagyják ezt a fajt; mindent, amit ezen a konkrét kifejeződésen keresztül megtanulhattak, megtanulták. Az egók, akik egykor a faj gyermekeit éltették, más fajokba költöztek. Nincs több csecsemő ego, akinek szüksége volna arra, hogy a legelemibb emberi

tapasztalatok leckéit rajta keresztül tanulja meg, így hát az okok síkjáról nézve nincs többé szükség rá, és elkerülhetetlenül el kell tűnnie'. Azt is megfigyelhetjük, hogy amint egy faj elérte teljesítményének csúcspontját, lassú hanyatlás áll be, és egyidejűleg egy másik faj kezd el felfelé növekedni és felemelkedni a másik bukásával. Mert az előrehaladott egók, miután kiaknázták egy faji típus minden lehetőségét, más fajt keresnek, nagyobb lehetőségekkel. A kevésbé előrehaladt egóknak engedik át az előbbit, maguk pedig egy fiatalabb fajt keresnek. És így megy ez tovább, egyre kevésbé fejlett egók öltenek testet az első típusban, amely ennek következtében lassan elkorcsosul, amíg az imént említett állapot bekövetkezik, és láthatóvá válnak a közelgő kihalás jelei.

Sok más bizonyítékot is felhozhatnánk az újraszületés mellett, de a hely szűkére való tekintettel meg kell ezekkel elégednünk. A komoly és szorgalmas tanulmányozó kiegészítheti továbbiakkal, amint tudása növekszik.

AZ ÚJRASZÜLETÉS ELLENÉRVEI

Az itt felsorolt ellenérveket az ellenzők és kérdezők fogalmazták meg és csupán a leggyakrabban előfordulók közül kiemelt példák.

I. *Az emlékezet elvesztése.* Ezt részletesen tárgyaltuk a MI AZ, AMI NEM SZÜLETIK ÚJRA? címszó alatt, és a magyarázat elismérlésére itt nincs szükség.

II. *A népesség növekedése.* Ha az egók száma meghatározott szám – kérdezik – mivel magyarázzuk a népesség növekedését? Mindenekelőtt kétséges, vajon fennáll-e vagy sem földgömbünk népességének, mint egésznek növekedése, bármilyen nagy is a szaporulat egy adott területen. Sosem történt még meg a teljes népesség megszámlálása, statisztikai adatok sem állnak rendelkezésünkre. De fogadjuk el, hogy a teljes népesség növekedőben van. Ez teljesen összeegyeztethető a testet öltő egók számának növekedésével, minthogy ezek a testet öltésen kívül lévő egók számának kicsiny részét képezik. Hogy a választ nagyon konkrét formába öntsük: adva van háromezer testet öltésre váró egó; száz rendelkezik fizikai testtel, kétezer kilencszáznak nincs fizikai teste. Tizenöt évszázadból álló időszaknak kell elmúlnia, mielőtt az első száz újra testet ölthet, és így tovább minden következő százal. Amennyiben néhány esetben a testet öltésen kívül lévő időszak egész kis mértékben megrövidül, jelentősen megnövekedhet a testet öltött lakosság száma. Azok, akik ezt az ellenérvet hozzák fel, általában biztosra veszik, hogy a fizikai testtel éppen nem rendelkező és a testben élő egók száma körülbelül egyenlő, holott a fizikai testtel éppen nem rendelkezők száma sokkal nagyobb a testben élő egókéhoz képest. A földgömb olyan, mint egy kis terem egy nagyvárosban, amelynek hallgatósága az egész lakosságból gyűlik össze. Előfordul, hogy egyszer félig üres, máskor meg tömve van, anélkül, hogy a város egész lakossága megváltozna. Így a mi kis földgolyónk lehet gyéren vagy sűrűn benépesítve, az egók nagy tömege pedig, amelyekből lakosságát feltölti, jóformán kimeríthetetlen.

III. *Az újraszületés figyelmen kívül hagyja az öröklődés törvényét.* Ellenkezőleg, megerősíti azt a fizikai síkon. Elismeri, hogy a fizikai anyagot biztosító szülők úgyszólván saját pecsétjükkel látják el azt, és hogy a gyermek testébe beépített molekulák magukkal hozzák a rezgések meghatározott formáit és azok változatainak sajátos összetételeit. Így adódnak át az örökletes betegségek, így adódnak át a viselkedés kis jellegzetességei, szokásai, gesztusai stb. 'De – folytatja az ellenérvelő – ez nem minden. Mentális hasonlóságok, mentális jellegzetességek éppúgy öröklődnek, mint a testiek'. Ez bizonyos fokig igaz, de nem olyan mértékben, mint ahogy azt sokan, akik mindent egyetlen törvény működésével szeretnének megmagyarázni, bizonyosnak veszik. A szülők – főleg az anya – éteri és fizikai atomokat egyaránt átörökítenek, csakúgy, mint kámai elemeket, ezek hatnak az agy molekuláira és a test egyéb részeire. Ez a gyermekben a szülők vitális és érzelmi jellemzőinek ismételt

megjelenését hozza létre, módosítva a gondolkodó, a manasz, az újraszülető ego megnyilvánulásait. Az újraszületés elmélete elismeri a szülői befolyások mindezen módjait a gyermekre, de míg ezt a legteljesebb mértékben elismeri, visszautasítja az önálló cselekvés hatásának figyelmen kívül hagyását, aminek annyira szembeötlők a bizonyítékai, mint a szülői befolyásnak az 'alsó négyességre' (a személyiségre). Így a teozófia teljes magyarázatot ad a különbségekre és hasonlóságokra, míg az öröklődés csupán részleges és egyoldalú magyarázatot ad, ami a hangsúlyt a hasonlóságokra helyezi, a különbségeket pedig figyelmen kívül hagyja.

IV. *A reverzió elegendő a különbségek megmagyarázásához* – ez a válasz az utolsó kritikára. A zsenire elegendő magyarázat a reverzió, mint minden típusra, amely teljesen különbözik a közvetlen szülőktől. De ha a zseni egy reverziós eset, akkor fel kellene ismernünk azt az őst, akire ütött, minthogy ő az, aki megkülönbözteti az utódot a tömegetől. A zseninek – még ha ritkán is – csak olyan családokban volna szabad felbukkannia, amelyekben már korábban is megjelent. Ha Shakespeare reverzió esete, kire ütött vissza? Maga a tény, hogy egy zseni hirtelen ismertté tesz egy korábban ismeretlen családot, megdönti a reverzió hipotézisét, minthogy az ismeretlenség önmagában véve garancia a zseni hiányára. Megjegyezhetjük még, hogy ha egy gonosz gyermek erkölcsös családba születését reverzióval könnyel el, akkor a magyarázat pusztán találgatás bármilyen bizonyíték halvány jele nélkül. Ha a zsenit meg lehetne magyarázni a reverzióval, akkor analóg módon a többi esetenél is így lehetne érvelni, de ahol a feltételezés nem tartja helyesnek ezt a magyarázatot abban az esetben, amikor könnyen meg lehetne győződni igaz voltáról, kevésbé hangsúlyozhatjuk olyan eseteknél, amelyeknél a bizonyítás szükségképpen majdnem lehetetlen.

V. *Egy gonosz gyermek megjelenése egy erényes családban, illetve egy erényes gyermek megjelenése egy gonosz családban ellentétes azzal az elmélettel, hogy az ego azokhoz vonzódik, akik megfelelő testet és környezetet adhatnak neki.* Első látásra nagyon nyomósan látszik ez az ellentét, de kihagyja a számításból a karmikus kötelek nagyon fontos kérdését. Az ezoterikus filozófia azt tanítja, hogy az egók jövő sorsai összefonódnak azokéval, akikkel bármelyik földi életben kapcsolataik voltak. Szeretet és gyűlölet, szolgálat és megkárosítás, barátság jóban és rosszban, mind alkalmasak arra, hogy az egókat együtt vonzzák vissza a földi életbe, hogy együtt dolgozzák le az együtt létrehozott hatásokat. Ez az eredete annak a megdöbbentő, természetellenes gyűlöletnek, ami néha szülők és gyermekek, fivérek és nővérek között kialakul, amely amilyen megmagyarázhatatlan, olyan rosszindulatú, a bosszú szörnyű jellegzetességeivel, valamely elfelejtett, de kirívó sérelem következtében. Ugyanígy a szívet összekötő, felbonthatatlan, távolságot és időt álló kötelek, amelyeknek ebben az életben meg nem indokolt erőssége arra utal, hogy még a születés kapuján túlról származnak.

ZÁRSZÓ

Most pedig be kell fejeznem a téma tökéletlen ismertetését, ami erőtlenség számomra túl hatalmas és túl mély. Ez a kis vázlat csupán elemi bevezetésként szolgálhat az emberi létezés egyik legsúlyosabb problémájának tanulmányához, egy olyan tanulmányhoz, ami talán civilizációnk mai szintjén lényegesebb, mint bármi más, amivel az emberi elme foglalkozhat. Az egész élet jellege megváltozik, amikor az újraszületés mély, minden érv és minden vita fölött álló meggyőződéssé válik. Az élet minden egyes napja csak a lét nagy drámájának egy oldalává válik; minden gond csupán egy átsuhanó felhő által vetett elröppenő árnyék; minden öröm csak a nap egy sugara, ami egy felakasztott tükörről visszaverődik; minden halál csupán kiköltözés egy elhasznált házból.

Az örök ifjúság ereje kezd lassan átáramlani a felébredő életbe, határtalan nyugalom békéje veszi körül az emberi gondolat zajló hullámmását, a Halhatatlan Intelligencia dicsősége hatol át az anyag sötét felhőin, és az örök béke, amelyet semmi sem bolygathat meg, árasztja tiszta fehérségét a diadalmas szellem fölé. A szellemi magaslatok csúcsai egymás után emelkednek a végtelen éterben, lépcsőfokok, amelyek a mérhetetlen azúr kékségbe vezetnek, és a végtelen távolságba vesznek, amely beburkolja az emberi szellem számára is végtelen és elképzelhetetlen jövőt. Ezután pedig 'a túlradó fénytől elvakítva' remény veszi körül, amely túl mély ahhoz, hogy örömteli legyen, túl biztos ahhoz, hogy diadalmas legyen, túl nagy ahhoz, hogy kimondható legyen. Az ember belép az egyetemes tudatba, amelyhez képest a mi tudatunk tudattalanság, amíg az örökkévalóság megremeg a szózatától:

LÉPJ KÖZELEBB, MERT BRAHMA NAPJA HAJNALLIK,
ÉS AZ ÚJ KERÉK MÁR FOROGNI KEZD!

BÉKE LEGYEN MINDEN LÉTEZŐVEL!